

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΕΥΧΟΣ 33 ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

Επιστροφές Αλκιβιάδου 229
185 36 Πειραιάς

σελ. 5

σελ. 8

σελ. 16

σελ. 20

- 3 Η θέση μας
Ο τύμβος του Μαραθώνα κινδυνεύει από τη ρύπανση. *Της Σύνταξης*
- 4 Γνώμη
Το “φαινόμενο” των κλειστών Αρχαιολογικών χώρων και Μουσείων
πρέπει να εκηιψεί του Προέδρου Γιάννη Πολυχρονόπουλου
- 5 Αρχιτεκτονικά. Ερνέστος Τσίλλερ
του Γώργου Γάρδα Αρχιτέκτονα Μηχανικού - Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.
- 8 Αρχαιογνωστικά. Τα δημοσιονομικά της Αρχαίας Αθήνας
του Γώργου Σταϊνχάουερ Αρχαιολόγου - τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων
- 13 Πρόγραμμα κάλυψης των ελλείψεων των Αρχαιολογικών χώρων και Μουσείων
του Κωστή Μανωλάκη
- 14 Αρχαιολογικό Πανόραμα από την Ελλάδα και τον κόσμο. *Επιμέλεια Κωστή Μανωλάκη*
- 16 Ελεύθερες θέσεις
Ακτή Ποσειδώνος και Δημητρίου Γούναρη. Μια ιστορική γωνιά “βαλτώνει” και
“βουρκώνει” τον Πειραιά του Δημήτρη Κρασονικολάκη
- 18 Πειραιά και άλλα του Παύλου Μπαλδόγλου Προέδρου Ομίλου Πειραιώς για τη Διάδοση
της Ελληνικής Γλώσσας και Γεν. Γραμματέα Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς
- 20 Ιστορικά θέματα. Άσυλο τριηραρχών στο Ιερό της Μουνικίας Αρτέμιδος
του Μιχάλη Βλάχου Δικηγόρου ε.τ.
- 22 Βιβλιοπαρουσίαση του Παύλου Μπαλδόγλου
- 23 Σημαντική δωρεά του κ. Μιχάλη Βλάχου στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά
Ιστορία των ρέξεων του Παύλου Μπαλδόγλου
- 24 Εν τέλει... σχολιογραφικά

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου

“ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ”

Αλκιβιάδου 229, 185 36 Πειραιάς • Τηλ.: 210-42.88.018 - Τηλ. & Φαξ 210-42.88.017

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δερβενακίων 24, 185 45 Πειραιάς,
Τηλ. 210-4060000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ:

ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Μουσών 66, 185 34 Πειραιάς
Τηλ.: 210-4130939

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΑΡΔΑ
ΠΑΥΛΟΣ ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ
ΓΕΡ.-ΝΙΚ. ΜΠΟΥΓΑΣ

Το περιοδικό κυκλοφορεί εκτός εμπορίου.
Διανέμεται δωρεάν.

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις
απόψεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

ΑΤΕΛΙΕ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΓΕΩΡΓΙΑ & ΜΑΡΙΑ - ΕΛΕΝΗ ΜΟΥΡΟΥΣΙΑ Ο.Ε.

Κολλοκοτρώνη 144, 185 36 ΠΕΙΡΑΙΑΣ •

Τηλ.: 210-41 82 591, 210-4537521, Φαξ: 210-45 32 911

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ “ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

- Δημαρχείο Πειραιά: Πλ. Κοραή 1
- Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά: Χαρ. Τρικούπη 31
- Βιβλιοπωλεία:**
- Ελευθερουδάκης: Κων/νου Παλαιολόγου 13
- Τσαμαντάκης: Καραολή & Δημητρίου 43
- ΑΙΓΙΗΣ: Βασ. Γεωργίου Α΄ 11
- PASSPORT: Καραϊσκού 119

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Κωνσταντίνου Βοθανάκη: “Η ναυμαχία της Σαλαμίνας”

Ο ΤΥΜΒΟΣ ΤΩΝ ΣΑΛΑΜΙΝΟΜΑΧΩΝ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΑΠΟ ΤΗ ΡΥΠΑΝΣΗ

Ο Τύμβος των Σαλαμινομάχων είναι ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά τοπόσημα της Ελλάδας. Μαζί με το Τύμβο του Μαραθώνα αποτελούν κορυφαία σύμβολα ελευθερίας και πολιτισμού. Η διατήρηση και η ανάδειξη τους, η προστασία και η αξιοποίηση τους, ξεπερνούν τα στενά τοπικά πλαίσια και γίνονται εθνική και οικουμενική ανάγκη.

Ο Τύμβος των Σαλαμινομάχων δεν ήταν όπως είναι σήμερα.

Η αρχαία επίωση, δυστυχώς, έχει καταστραφεί από την άροση. Το ίδιο και οι τάφοι του νεκροταφείου, που βρίσκονται ανατολικά του Τύμβου και του ταφικού συγκροτήματος, βόρεια, εξαιτίας της διάβρωσης από τις βροχές και γενικότερα της έκθεσης στις καιρικές συνθήκες και στις καλλιέργειες.

Όπως αναφέρουν διάφορες πηγές, οι Έλληνες είχαν στήσει, πάνω στο Τρόπαιο που κατασκεύασαν, μια φοινικική τριήρη (λάφυρο της μεγάλης ναυμαχίας). Σύμφωνα με μαρτυρίες, ο Θεμιστοκλής τοποθέτησε ένα μονιμότερο Τρόπαιο και έμεινε ορατό, όπως λέγεται μέχρι και στις αρχές του 19ου αιώνα μ.Χ. Στο ίδιο μέρος οι Αθηναίοι καθιέρωσαν τη λατρεία του Διός Τροπαίου προς ανάμνηση της νίκης.

Σήμερα ο Αρχαιολογικός χώρος της Κυνοσούρας κινδυνεύει. Παρουσιάζει μια απαράδεκτη εικόνα εγκατάληψης. Σκουπίδια και μισοβυθισμένα πλοία αποτελούν πλέον ένα μόνιμο σκηνικό.

Κι όμως το 2001, ο χώρος είχε κηρυχθεί Αρχαιολογική Ζώνη Α, που σημαίνει ότι δεν επιτρέπεται καμία δόμηση, εγκατάσταση ή άλλη δραστηριότητα, πολύ περισσότερο όταν αυτή ρυπαίνει.

Ναυπηγεία και διαλυτήρια πλοίων, περιβάλλουν τον Τύμβο των Σαλαμινομάχων, όπου το 480 π.Χ. έδωσαν οι Έλληνες μια ιστορική ναυμαχία, κατατροπώνοντας τους Πέρσες και διώχνοντάς τους οριστικά από την Ελλάδα.

Οι δραστηριότητες επομένως που είναι ασύμβατες με ένα αρχαιολογικό χώρο, με μια τέτοια σημασία πρέπει να απομακρυνθούν μ' ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

Ωστόσο στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο συζητήθηκε η πρόταση, να καθαρίσει το χώρο η μία από τις δύο εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Κυνοσόουρα.

Η Γενική Γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού υποστήριξε την άποψη ότι το Υπουργείο πρέπει να διαπραγματευτεί με τον Ο.Λ.Π., ο οποίος ενοικιάζει το χώρο, στην περιοχή Καμινάκι στα Αμπελάκια, ώστε, σ' ένα ορίζοντα δεκαετίας, να απομακρυνθούν τα ναυπηγεία.

Από την άλλη πλευρά του Τύμβου και μέσα στον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο λειτουργεί άλλη μια ναυπηγική μονάδα, για την οποία δεν έγινε καμία προσπάθεια απομάκρυνσης, επειδή ο χώρος των 24 στρεμμάτων είναι ιδιόκτητος και το κόστος απαλλοτρίωσης είναι τεράστιο για το κράτος.

Η ΚΣΤ Έφορεία Αρχαιοτήτων και η Έφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων έχουν ζητήσει να μπου αυστηροί περιβαλλοντικοί όροι σε όλη την Κυνοσόουρα.

Γι' αυτό απαιτείται η συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού και των Υπουργείων Περιβάλλοντος και Θαλασσίων Υποθέσεων.

Της Σύνταξης

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ, ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΤΟ 2011

Ο Πρόεδρος κ. Γιάννης Πολυχρονόπουλος και τα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου
"Οι Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου, Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων
Πειραιά" καθώς και η Σύνταξη του περιοδικού "Πειραιϊκό Ορόσημο"

σας εύχονται ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ,
ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΤΟ 2011.

ΤΟ "ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ" ΤΩΝ ΚΛΕΙΣΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΚΛΕΙΨΕΙ

Εδώ και αρκετά χρόνια επαναλαμβάνεται κατά καιρούς ένα φαινόμενο, άκρως αρνητικό και δυσφημιστικό για τη χώρα: αρχαιολογικοί χώροι και Μουσεία κλείνουν εξ' αιτίας απεργιών του προσωπικού.

Φτάσαμε στο σημείο να καταλαμβάνεται από συμβασιούχους η Ακρόπολη, το παγκόσμιο σύμβολο του Πολιτισμού, και το μεγαλύτερο πολιτιστικό κεφάλαιο για τη χώρα.

Οι εικόνες ντροπής που έκαναν το γύρο του κόσμου, υπονομεύουν κάθε τι θετικό που προσπαθούμε να οικοδομήσουμε ως χώρα στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού.

Προκάλεσαν σοκ, οι συγκρούσεις με τα ΜΑΤ, τα δακρυγόνα, η αναρρίχηση στο ναό ορισμένων εργαζομένων.

Πώς να χαρακτηρίσει κανείς αυτή την κατάσταση, παρά μια τάση αυτοκαταστροφής;

Τι άλλο αποτελεί αυτό το φαινόμενο παρά μία συνολική αποτυχία της εκάστοτε πολιτείας να δώσει οριστική λύση στο πρόβλημα των συμβασιούχων, που διαιωνίζεται, παράγοντας αδιέξοδα και ακραίες καταστάσεις;

Ποιός φταίει;

Το Υπουργείο Πολιτισμού; Οι εργαζόμενοι;

Το ερώτημα αυτό, δεν αφορά, ούτε ενδιαφέρει σίγουρα τους ξένους επισκέπτες, που διανύουν χιλιάδες χιλιόμετρα για να επισκεφθούν τους μοναδικούς αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας και τους βρίσκουν ερμητικά κλειστούς.

Ας σκεφτούν κάποιοι την απογοήτευση που νοιώθει ο ξένος, που έχει ως όνειρο ζωής, να επισκεφθεί την Ακρόπολη, την Κνωσό, ή τους Δελφούς, και του στερούμε αυτή τη δυνατότητα.

Στη χώρα που γεννήθηκαν οι οικουμενικές αξίες, το μέτρο, η αισθητική, το δίκαιο, η φιλοσοφία και η τέχνη, στην ίδια χώρα σήμερα καταπατούνται όλα αυτά με τον πιο βάνανσο τρόπο.

Λείπει ο στοιχειώδης σεβασμός, απέναντι στην ιερότητα των χώρων αυτών.

Άραγε δεν υπάρχουν άλλα μέσα για να διεκδικήσουν το δίκιο τους οι εργαζόμενοι;

Πρέπει επιτέλους να σταματήσει η εκμετάλλευση της διασημότητας των μνημείων, ως μέσο προβολής οποιωνδήποτε αιτημάτων.

Τα μνημεία δεν είναι ιδιοκτησία κανενός για να

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Προέδρου του Συλλόγου
"Οι Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου,
Αρχαιολογικών Χώρων και
Μνημείων Πειραιά"

τα καταλαμβάνει ο οποιοσδήποτε αυθαίρετα.

Ανήκουν στον ελληνικό λαό και σ' ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Η μεγάλη ελαφρότητα που αντιμετωπίζουμε το θέμα, η ευκολία με την οποία ο καθένας προβαίνει σε μια ενέργεια, σε βάρος του συλλογικού κοινωνικού συμφέροντος είναι ένα συχνό ελληνικό φαινόμενο.

Κανείς δεν νομιμοποιείται, όσο δίκιο κι αν έχει να συμπεριφέρεται μ' αυτό τον ακραίο τρόπο.

Από την άλλη μεριά, το Υπουργείο Πολιτισμού πρέπει να βάλει ένα τέλος, στην ιστορία αυτή των συμβασιούχων. Ας αναθεωρήσει αυτή την πρακτική, δίνοντας οριστική λύση στο πρόβλημα κι όχι προσωρινή, που με μαθηματική ακρίβεια, θα οδηγήσει σε μελλοντικό αδιέξοδο.

Δεν είναι ανάγκη, μπροστά στην οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα, να προσθέσουμε άλλο ένα αδύνατο κρίκο, στον τομέα του πολιτισμού.

Μη σπαταλάμε άλλο τα κεφάλαια και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχουμε.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΤΣΙΛΛΕΡ (1837 - 1923)

Αρχιτέκτων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΑΡΔΑ
Αρχιτέκτονα Μηχανικού -
Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.

μορφή για τη σύνταξη αυτού του άρθρου στάθηκε η πρόσφατη, εντυπωσιακή έκθεση της Εθνικής Πινακοθήκης, με αυθεντικά σχέδια και χειρόγραφα από τα έργα του σπουδαίου αυτού "Ελλήνα" Αρχιτέκτονα.

Παρ' ότι γεννήθηκε Σάξων, χαρακτηρίστηκε ως "Έλληνα" από πολλούς, αφού μετά την έλευσή του στην Αθήνα, στα 24 του, παντρεύτηκε την Ελληνίδα Σοφία Δούδου, απέκτησε και τυπικά την ελληνική υπηκοότητα και έμεινε στη χώρα μας μέχρι το θάνατό του, το 1923, με μόνη "παρένθεση" ένα ταξίδιο-περιοδεία στην Ιταλία για μελέτη των αρχιτεκτονικών κτισμάτων σε Νάπολη, Βερόνα, Ρώμη, Φλωρεντία, Πομπηία κλπ.

Προήλθε από πολυμελή οικογένεια, με 10 παιδιά, εκ των οποίων τα 5 αγόρια. Ο πατέρας του ήταν εργολάβος, ενώ από τα 5 αδελφία του, τα 4 ασχολήθηκαν με την Αρχιτεκτονική.

Εκτός από το πτυχίο του Αρχιτέκτονα, το οποίο έλαβε από τη Βασιλική Σχολή της Αρχιτεκτονικής του Πολυτεχνείου της Δρέσδης, σπούδασε και Ζωγραφική στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Δρέσδης, ακολουθώντας την κρατούσα πεποίθηση που ήθελε τις δυο τέχνες να είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους. Μετά την Αναγέννηση και την ανακάλυψη του προοπτικού σχεδίου (χαρακτηριστικό το μνημειώδες έργο του Da Vinci "Ο Μυστικός Δείννος") και με την ένταξη σε αυτό, όλο και περισσότερων ζωγραφικών στοιχείων, οι αρχιτέκτονες επιθυμούσαν να ονομάζονται - και δικαίως, αφού εν τέλει, είναι - και ζωγράφοι.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του, λαμβάνει πρόσκληση από τον μεγάλο αρχιτέκτονα της εποχής, Θεόφιλο Χάνσεν για να εργαστεί στο ατελιέ του και κατά τη διάρκεια της συνεργασίας τους καλείται να επιβλέψει τις οικοδομικές εργασίες της Σιναίας Ακαδημίας (ΕΙΚ.1), τη μελέτη της οποίας είχε εκπονήσει ο Χάνσεν και αργότερα, το 1861, φτάνει στην Αθήνα, ένα χρόνο πριν την εξορία του Όθωνα.

Η σύγχρονη Ελλιάδα ανασύρθηκε περήφανη, μετά την αποτίναξη του Τουρκικού ζυγού, αλλιά και φτωχή, "εγκλιωβισμένη" στα ερείπια που άφησαν πίσω τους οι μάχες της Επανάστασης. Οι πρώτοι Αρχιτέκτονες που ήρθαν στη χώρα μας από το εξωτερικό βρήκαν μια κατεστραμμένη και εξαθλιωμένη γη, ανθρώπους που ζούσαν κάτω από τις χειρότερες των συνθηκών υγιεινής.

Η περίοδος αυτή ήταν ένα σύνολο ανήσυχων χρόνων, σκέψεων και μελετών, σχετικά με την πρόποσα αρχιτεκτονική έκφραση του τόπου. Πλήθος επαγγελματιών πήρε μέρος στην προσπάθεια αναδόμησης αλλιά και ανάδειξης του τόπου μας, κατά τις πρώτες δεκαετίες της ελεύθερης Ελλάδας. Α-

Εικ.1 Ακαδημία Αθηνών

Εικ. 2 Σχέδιο τομής Παρθενώνα

Εικ. 3 Αποτύπωση Αρχαίων Μνημείων

Εικ. 4 Δημοτικό Θέατρο Αθηνών

Εικ. 5 Εθνική Τράπεζα (πρώην Ταχυδρομείο

Εικ.6 Ιλίου Μέλαθρον

Εικ.7 Ξενοδοχείο Ακταίων

Εικ.8 Εθνικό Θέατρο (όψη Αγ. Κων/νου)

Εικ.9 Μέγαρο Δικαστηρίων

Εικ.10 Οικία Σταθάτου (Αθήνα)

πό τους Έλληνες του εξωτερικού ο Σταμάτης Κλεάνθης και ο Λύσανδρος Καυταντζόγλου και από τους ξένους ο Έντουαρντ Σάουμπερτ, φίλος και συνεργάτης του Κλεάνθη, ο Θεοφίλος Χάνσεν (Ακαδημία, Αστεροσκοπείο, πρώτο κτίσμα Ξενοδοχείου Μεγάλης Βρεταννίας) και ο αδελφός του Κρίστιαν Χάνσεν (Πανεπιστήμιο Αθηνών), ο Ιούλιος Λάγκε (Αρχαιολογικό Μουσείο), ο Φρέντερικ Γκαίρτνερ (Ανάκτορα - σημερινή Βουλή), ο Γάλλος Φρέντερικ Μπουλιανζέ (παλιά Βουλή).

Το έργο των προαναφερθέντων έθεσε τις βάσεις για το νέο χαρακτήρα της ελληνικής αρχιτεκτονικής, φτάνοντας σε ύψιστες εκφράσεις με το μοναδικό έργο του εξαίρετου "συμπατριώτη" Ερνέστου Τσίλλερ.

Ένας πραγματικός δεξιότεχνος, ο οποίος κατάφερε, με μεγάλη άνεση να εκτελέσει ωραιότατες παραλληλαγές, με τρόπο αριστοτεχνικό. Τίποτα δεν περίσσευε ούτε έδειχνε μειονεκτικό στις προτάσεις του. Η τελειότητα "διατρέχει" τη συνολική εικόνα κάθε έργου του, ακόμα και του πιο "εμπορικού". Και το παράδοξο είναι πως, σε όλη αυτά, τα πάνω από 500 έργα του, πουθενά δεν ανιχνεύεται, έστω και ανεπαίσθητα αισθητή, πτώση ποιότητας.

Ο Τσίλλερ αναδεικνύεται σε έναν λήατρο και ερευνητή της Αρχαιότητας, με υπερπολύτιμη συνεισφορά τόσο στην αποτύπωση όσο και στη μελέτη των Αρχαιολογικών Θησαυρών της Ελλάδας, αξιοποιώντας στο έπακρο την ανακάλυψη του "θαυμάστου", που επέτρεπε το "ξεπατίωμα" από ιστορικά, μορφολογικά πρότυπα. Ο αρχιτέκτονας αυτός μελετάει με πάθος τα αρχαία μνημεία, τον Παρθενώνα, το Ερεχθείο, το Θησείο (Εικ. 2,3).

Μνημειώδης είναι η συμβολή του στην επιστημονική μελέτη του Παρθενώνα ("Περί της αρχικής υπάρξεως των καμπυλώσεων του Παρθενώνος") όπου, αντικρούοντας τον Carl Botticher, αποδεικνύει ότι αυτές δεν ήταν τυχαίο αποτέλεσμα ή προϊόν καθιζήσεως της βάσης του ναού, αλλά συνειδητή επιλογή με καταπληκτική ακρίβεια - ακόμα και για την εποχή μας - δεκάτων του χιλιοστού, στην πραγματοποίησή τους. Και αυτά ακριβώς τα στοιχεία της μελέτης του Τσίλλερ είναι που ανέδειξαν τον Παρθενώνα σε ένα από τα Επτά Θαύματα της Αρχαιότητας.

Όσον αφορά στα δημόσια κτήρια και κοσμικά έργα, συνθέτει με το σκέλος της αναγεννησιακής μορφολογίας, με την εισα-

γωγή ελληνικών στοιχείων, ώστε άνετα να χαρακτηρίζεται ως "Ωριμος Ελληνικός Νεοκλασικισμός" (εικ. 4-11).

Στα εκκλησιαστικά έργα, συνθέτει με το σκέλος νεοβυζαντινισμού και νεορομαντισμού (εικ. 12,13).

Στις εξοχικές κατοικίες των προαστίων της Αθήνας, συνθέτει με τον Ελληνο-Εθνετικό ρυθμό. Χρησιμοποιεί με μαεστρία τις αρμονικές αναλογίες, την πολυχρωμία και τα διακοσμητικά μοτίβα (εικ. 14,15).

Υπάρχει **πληθώρα σχεδίων για έπιπλα, Αρχιτεκτονική τοπίου, κατασκευαστικούς μηχανισμούς κλπ.**, στα οποία αναδεικνύεται η έμπνευση και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας - σφραγίδα του σπουδαίου Αρχιτέκτονα-Ζωγράφου (εικ. 16,17).

Σημαντικό έργο του Τσίλλερ υπάρχει ακόμα στον Πειραιά. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε:

α) Συνοικία Τσίλλερ στην Καστέλλα. Μια σειρά από επτά διώροφες επαύλεις με βεράντα στον όροφο.

β) Κατοικία Πατσιάδου στην Πλάτεια Αλεξάνδρας. Αρχικά επρόκειτο για δύο κτήρια. Το πρώτο κτήριο (όπου η κατοικία Πατσιάδου) κατεδαφίστηκε (!!!) και στη θέση της "φύτρωσε" πολυκατοικία ΣΕ ΕΠΑΦΗ (!!!) με το δεύτερο κτήριο. (εικ.18)

γ) Οικία Μεταξά (νυν κατάστημα Γήου), Γεωργίου Α' και Λαμπράκη.

δ) Σχολή Ναυτικών Δοκίμων Πειραιά κ.α.

Απέναντι στο τεράστιο έργο του Αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ στεκόμαστε με θαυμασμό και ευγνωμοσύνη για την έλευσή του στην Ελλάδα και τη συμβολή του στην γένεση μιας αρχιτεκτονικής, σαφέστατα πλούσιας σε ρυθμούς και επιρροές, μα σίγουρα και βαθιά ελληνικής στις ρίζες της.

Βιβλιογραφία και Πηγές:

* Τα στοιχεία και οι φωτογραφίες του άρθρου αυτού συγκεντρώθηκαν από:

- ZILLER, 2010, εκδ. Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου
- Άρθρα : Μαρίνας Λαμπράκη - Πλάκα Μαριθένας Τ. Κασιμάτη
- Μάρως Καρδαμίτση - Αδάμη Δημήτρη Φιλιππίδη
- Μανώλη Κορρέ
- Ξ. Σκάρπια - Χόπιελ
- Αντ. Αντωνιάδης, Σύγχρονη Ελληνική Αρχιτεκτονική, 1979, εκδ. ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ
- Διαδίκτυο

ΕΙΚ.11 Οικία Πατσιάδου (Πειραιάς)

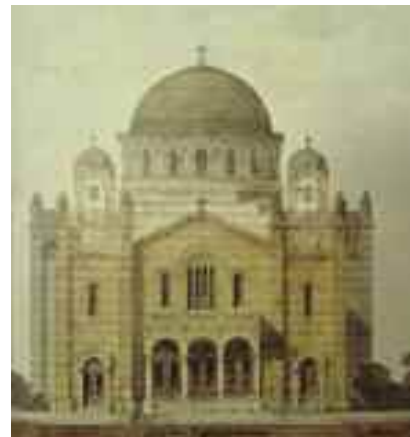
ΕΙΚ.13 Άγιος Γεώργιος Λυκαβητού

ΕΙΚ.15 Σχέδιο για έπαυλη

ΕΙΚ.17 Σχέδιο εισόδου

ΕΙΚ.12 Αγία Τριάδα (οδός Πειραιώς)

ΕΙΚ.14 Σχέδια για βίλλες

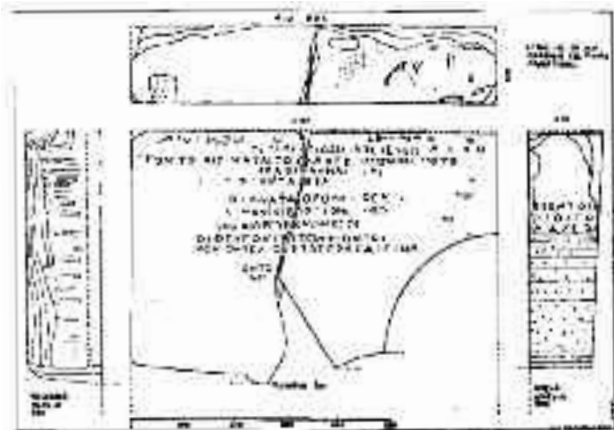
ΕΙΚ.16 Σχέδια επίπλων

ΕΙΚ.18 Ότι απέμεινε από την οικία Πατσιάδου σήμερα

Την αφορμή για το σημερινό άρθρο έδωσε βέβαια το πρόσφατο δημοσιονομικό πρόβλημα της υπερχρέωσης της χώρας. Εύλογη θα ήταν η ερώτηση κατά πόσο η ιστορική αυτή αναδρομή έχει κάποιο νόημα, αν λάβει κανείς υπόψη την απόσταση που μας χωρίζει από την απλή οικονομική οργάνωση της αρχαίας πόλης: όπου το χρήμα, μέτρο των αξιών, είχε ακόμα το ίδιο πραγματική εμπορική αξία, όπου ο ρόλος της πολιτείας ήταν περιορισμένος και η οικονομική πολιτική, ο προγραμματισμός ή προϋπολογισμός έννοιες άγνωστες· όπου ο πολίτης, όχι μόνο έπαιρνε τις πολιτικές αποφάσεις, δίκαιζε, ασκούσε την εκτελεστική εξουσία, αλλά και μόνος του εξοπλιζόταν και συντηρείτο στις σύντομες εκστρατείες, μόνος του φρόντιζε για την υγεία και τη μόρφωση των παιδιών του· όπου γιορτές και αγώνες χρηματοδοτούνταν από την περιουσία των ναών, και τα μεγάλα δημόσια έργα ήταν σχεδόν ανύπαρκτα· όπου τέλος ο φόρος -και σα λέξη μόνο- ήταν δείγμα υποτέλειας, το περίσσευμα μοιραζόταν στο τέλος του χρόνου στους πολίτες, και το κρατικό θησαυροφυλάκειο ήταν ανύπαρκτο. Ακραίο παράδειγμα αυτής της κλειστής αρχαϊκής -λίγο έως πολύ απομονωμένης και αυτάρκους αγροτικής κοινωνίας πολιτών-οπλιτών στην κλασσική εποχή υπήρξε η Σπάρτη, που δεν θα κόψει νόμισμα πριν από την ελληνοιστική εποχή, και που στην αρχή του Πελοποννησιακού πολέμου, όταν η Αθήνα ξεκινούσε με ένα αποθεματικό 1.000 τάληντα, ήταν υποχρεωμένη να καταφύγει (όπως μας πληροφορεί ο Θουκυδίδης και επιβεβαιώνει μια περίφημη επιγραφή) σε έρανο για τις πολεμικές δαπάνες ανάμεσα στις φιλικές της πόλεις, ομάδες ακόμα και άτομα (εικ.1).

Διαφορετική ήταν η εξέλιξη της Αθήνας. Μισό αιώνα πριν από εκείνο τον πόλεμο η πόλη θα έχει κάνει δύο μεγάλα βήματα προς τη σύγχρονη πολιτεία: το άνοιγμα στη δημοκρατία (την ισότητα όλων των πολιτών ανεξάρτητα περιουσίας) και στη

1. Κατάλογος συνεισφορών φιλικών πόλεων και ιδιωτών προς τους Λακεδαιμονίους για τον Πελοποννησιακό πόλεμο (427-415 π.Χ.).

θάλασσα. Η ιστορία που ξεκίνησε από την ισονομία του Κλεισθένη (508 π.Χ.), τη δημιουργία του στόλου και του Πειραιά από το Θεμιστοκλή (482 π.Χ), θα ολοκληρωθεί στο χρυσό αιώνα των μεγάλων έργων και του κοινωνικού κράτους του Περικλή και θα διατηρηθεί έως το τέλος περίπου του 4ου αιώνα, έχοντας ταυτιστεί για πάντα με την έννοια του πολιτισμού. Δημοκρατία από τη μια, ναυτική κυριαρχία και εμπόριο από την άλλη αποτέλεσαν, έτσι, τους δύο πυλώνες πάνω στους οποίους θεμελιώθηκε το σύστημα, με τα καλά και τα κακά του. Ο δήμος στήριζε πολιτικά τη διατήρηση της ναυτικής κυριαρχίας, η οποία χάρη στο συμμαχικό φόρο όχι μόνο επέτρεπε τη συντήρηση του στόλου, αλλά και -μέσω της ανάπτυξης του εμπορίου, της απασχόλησης στα καράβια και στα μεγάλα δημόσια έργα- βοηθούσε στη διατήρηση της κοινωνικής δημοκρατίας και σε μια μοναδική άνθηση των γραμμάτων και των τεχνών, έως τη στιγμή που (όπως πολλούς πριν και μετά) η πόλη χάνοντας το μέτρο των δυνατοτήτων της- άρχισε να κτίζει στα σύννεφα τη κοσμοκρατορία που σατυρίζει ο Αριστοφάνης στις Ορνίθες.

Ας δούμε όμως με συγκεκριμένα στοιχεία πως ακριβώς λειτούργησε το σύστημα της αθηναϊκής δημοκρατίας: το κρατικό ισοζύγιο, η διαχείριση των δημοσίων οικονομικών και η κοινωνική ανακατανομή του εισοδήματος (στα βασικά δεδομένα της αθηναϊκής οικονομίας: παραγωγή, κατανομή εισοδήματος, κόστος διαβίωσης έχουμε αναφερθεί αναλυτικά στο τεύχος 25, Οκτ.-Δεκ. 2008 του Πειραιϊκού Οροσήμου. Υπενθυμίζουμε ότι 1 τάληντο= 6.000 δραχμές)

Τα κρατικό ισοζύγιο. Οι κρατικές δαπάνες των Αθηνών συνδέθηκαν απαρχής -και αυξάνονταν στη συνέχεια παράλληλα- με την οικοδόμηση της ναυτικής ηγεμονίας και της δημοκρατίας. Αν τις κατανείμουμε, σύμφωνα με τη σημερινή λογική, κατά "υπουργεία", το μερίδιο του λείοντος θα έχουν -όπως πάντα- οι στρατιωτικές δαπάνες. Ένα μεγάλο μέρος προοριζόταν για τη χρηματοδότηση του μεγαλόπνοου προγράμματος της οχύρωσης του Πειραιώς και

2. Αναπαράσταση των νεωσοίκων της Ζέας (σχ. Γ. Νάκας)

3. Η Ακρόπολη στις αρχές του 5ου αι. (κατά Μ. Κορρέ)

4. Η Ακρόπολη μετά την ολοκλήρωση του μεγάλου αρχιτεκτονικού προγράμματος του Περικλέους (Παρθενών 447/6- 433/3 π.Χ., Προπύλαια, Ερέχθειο, ναός Νίκης) στο δεύτερο μισό του 5ου αι. (κατά Μ. Κορρέ)

της οικοδόμησης των Μακρών τειχών (800-1.000 τάλαντα) και για τη δημιουργία του στόλου: τη ναυπήγηση και συνεχή ανανέωση μιας δύναμης περίπου 300-400 τριήρων (για κάθε πλοίο 1 τ. με τον εξοπλισμό 2 τ.) και της οικοδόμησης των νεωσοίκων (1.000 τ.) (εικ.2). Το δεύτερο κάλυπτε την απαραίτητη για τη συντήρηση των οικογενειών, μισθοδοσία του οπλητικού στρατού (αρχικά 4 οβοηοί στη συνέχεια 1 δρχ.) αλλή και το κόστος της μισθοφορίας ειδικών σωμάτων που απαιτούσε η νέα στρατηγική. Σύμφωνα με την Αθηναίων Πολιτεία που αποδίδεται στον Ξενοφώντα- οι ετήσιες στρατιωτικές δαπάνες σε περίοδο ειρήνης (το 420 π.Χ.) - ανέρχονταν σε 300 περίπου τάλαντα, που κατανέμονταν ως εξής

1.200 ιππείς Χ 1 δρχ. ημερ. (όλο το χρόνο)	40-80 τ.
1.600 τοξότες (μισθοφόροι) Χ 4 οβοηοί	40-80 τ.
550 φρουροί των νεωρίων και της Ακροπόλεως	16 τ.
4.000 άνδρες ως πληρώματα των πλοίων (6 μήνεςΧ3 οβ.)	73 τ.
2.500 οπλίτες Χ4 οβ.	174 τ.

Οι δαπάνες πολλαπλασιάζονταν σε καιρό πολέμου. Από φιλολογικές πηγές και επιγραφές γνωρίζουμε ότι π.χ. η εκστρατεία κατά της Σάμου κόστισε 1.277 τ. και αυτή της Ποτιδαιας (Θουκ. Β 70..2) 2.000 τ., η εκστρατεία της Σικελίας 4-5.000 τ., ενώ οι καθαρά πολεμικές δαπάνες στον Πελοποννησιακό πόλεμο υπολογίζονται σε 35.000 - 74.000 τ.!

Διοικητικές-κοινωνικές δαπάνες. Μέσα στο ίδιο πνεύμα της δημοκρατίας, που επέβαλλε τη μισθοφορία του στρατού, ο Περικλής και στη συνέχεια οι διάδοχοί του θα επεκτείνουν τη μισθοδοσία στον πολίτη με τη μορφή ημερήσιας αποζημίωσης για το χρόνο του θυσιάζει στην άσκηση των πολιτικών του δικαιωμάτων, στη βουλή (ο βουλευτικός μισθός συνεπάγεται συνολι-

κή ετήσια δαπάνη 20-30τ) και στα δικαστήρια (ετήσια δαπάνη περίπου 100 τ.), ενώ παράλληλα παρέχεται και ένα ατομικό επίδομα μιας δραχμής (θεωρικών) για τα εισιτήρια στις τρεις ημέρες των παραστάσεων τραγωδίας στα Διονύσια (το ταμείο του θεωρικού μάλιστα θα εξελιχθεί στα μέσα του 4ου αι στο κεντρικό ταμείο που θα απορροφά τα περισσεύματα όλων των υπολοίπων). Η αποζημίωση για τη συμμετοχή στην εκκλήσια του δήμου, που καθιερώθηκε στο τέλος του 4ου αι. αυξήθηκε σταδιακά από 2 οβοηούς σε τρεις (μισή δραχμή, το 390 π.Χ. για να φθάσει τη 1 δρχ. και 1,5 δρχ, το 325 π.Χ.). Την κοινωνική πολιτική της αθηναϊκής δημοκρατίας θα συμπληρώσουν μέτρα όπως η διωβελία, ένα επίδομα δύο οβοηών για τους άπορους, που δίνεται από το 410/9 έως το 404 π.Χ. με την αφορμή του αποκλεισμού της Αθήνας στο Δεκελικό πόλεμο (η δαπάνη για 5 μήνες ήταν 17 τ), και τον 4ο αι. το επίδομα, ενός, αργότερα δύο οβοηών, που δίνεται (μετά από εξέταση από τη βουλή) στους ανάκτους για εργασία.

Το μεγαλόπνοο πρόγραμμα ανοικοδόμησης των ιερών και των ναών που καταστράφηκαν από τους Πέρσες στην Ακρόπολη (εικ. 3, 4) την Αθήνα (εικ.5) και την Αττική (εικ. 6,7), η πρώτη μνημειώδης μορφή του θεάτρου και το Ωδείο (εικ.8), έργα που αποτέλεσαν την έκφραση της ηγεμονικής θέσης των Αθηνών, ενώ συγχρόνως έδωσαν απασχόληση στους συρρέοντες στην πόλη μικροαγρότες, υπολογίζεται ότι είχαν ένα συνολικό κόστος 6.-8.000 ταλάντων, πολλαπλάσιο δηλαδή αυτού των οχυρώσεων. Σ' αυτά πρέπει να προστεθεί η δαπάνη για θυσίες, δημόσιες εστιάσεις, πομπές, λαμπαδηφορίες, τους αθλητικούς, ιππικούς, μουσικούς αγώνες (τα Μεγάλα Παναθήναια του 410/9 κόστισαν πάνω τα 6 τ.) (εικ.9α-β) και τους δραματικούς

Στο ίδιο πρόγραμμα της ανοικοδόμησης των ναών που καταστράφηκαν από τους Πέρσες περιλαμβάνονταν και τα ακόλουθα (αρ. 5 έως 7)

5. Ο ναός του Ηφαίστου (ονομαζόμενο Θησείο) στην Αγορά (μέσα 5ου αι.π.Χ.)

αγώνες των Διονυσίων, που θα λαμπρύνουν τα ονόματα των μεγάλων τραγικών.

Τα δημόσια έσοδα. Πώς αντιμετωπίζονταν οι δαπάνες αυτής της πολιτικής μεγαλείου και κοινωνικής προνοίας που περιγράφηκε προηγουμένως;

Από τον ψευδο-Ξενοφώντα μαθαίνουμε ότι τα έσοδα των Αθηναίων στην αρχή του Πελοποννησιακού πολέμου ανέρχονταν σε 1.000 τάλαντα (οι πληροφορίες μας για το δεύτερο μισό του 4ου αι. είναι 1.200 τ). Περίπου τα 400 τάλαντα προέρχονταν από τις τακτικές προσόδους, δηλαδή από τη μίσθωση της περιουσίας του δημοσίου (περίπου 50-100 τ. μόνο από τη μίσθωση των λατομείων του Λαυρίου) (εικ.10). Τα υπόλοιπα ήταν έσοδα (α) από τα δικαστικά τέλη και τα κατά κανόνα μεγάλα πρόστιμα, που έφταναν συχνά τις 1.000 δραχμές, ενώ τα πρόστιμα για πολιτικά αδικήματα ήταν εξοντωτικά, καθώς αντιστοιχούσαν, άλλο ενδιαφέρον σήμερα σημείο, στη ζημία που υπέστη το δημόσιο από το λάθος του πολιτικού (για παράδειγμα ο Μιθτιάδης τιμωρήθηκε με 50 τάλαντα για την αποτυχία της εκστρατείας στην Πάρο) και τις -σπάνιες- δημεύσεις (συνήθως συνέπεια καταδίκης σε θάνατο ή εξορί-

6. Ο ναός του Ποσειδώνος στο Σούνιο (λίγο μετά τα μέσα 5ου αι.π.Χ.) είναι μαζί με τους ναούς του Αρη των Αχαρνών ή της Παλλήνης (μεταφέρθηκε από στην Αγορά τον Αύγουστο) και της Νέμεσης του Ραμνούντος (430π.Χ.) ήταν οι ναοί της Αττικής που ανοικοδομήθηκαν στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος

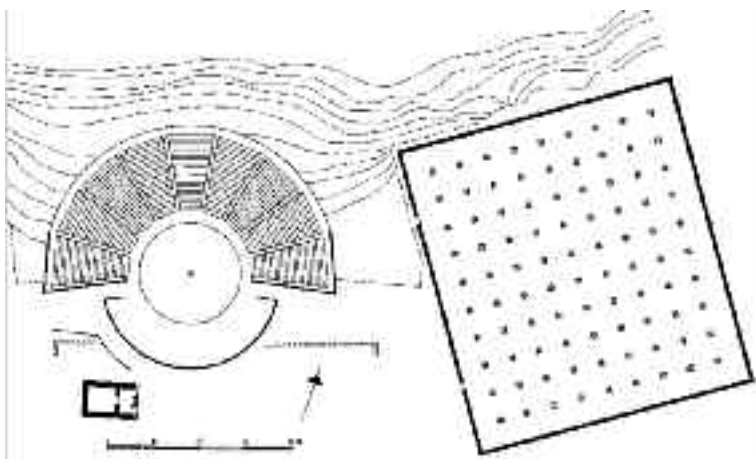
α), (β) από τους άμεσους κεφαλαικούς φόρους που επιβάρυναν τους ξένους, σημαντικότερος από τους οποίους ήταν το **μετοίκιον** (άδεια παραμονής και εργασίας των μονίμως εγκατεστημένων αλλοδαπών): 12 δρχ. για τον άντρα και 5 για τη μη εργαζόμενη γυναίκα) που απέφερε στο δημόσιο 20-30 κατ άτομους 50 τάλαντα ετησίως και (γ) **από τους έμμεσους φόρους**, όπως τα **επώνια** και οι **εκατοστές** (ένα είδος ΦΠΑ 1% στις αγοροπωλησίες) και διάφορα τέλη όπως το **ελλήμιον** (την πεντηκοστή), ένα **ενιαίο δασμό 2%** επί των εισαγωγών και εξαγωγών του λιμανιού του Πειραιά, που πρέπει να ξεπερνούσε τα 40 τάλαντα, που σημαίνει μια κίνηση εμπορευμάτων άνω των 2.000 τάλαντων.

Τα τακτικά έσοδα του προϋπολογισμού συμπλήρωναν οι λειτουργίες, ένα είδος άμεσης τακτικής φορολόγησης των 800 -1.200 πηου-

7. Το Τελεστήριο της Ελευσίνας ολοκληρώθηκε μόλις τον 4ο αι.

σιότερων (σε ένα σύνολο 20.000-30.000) πολιτών, της ονομαζόμενης λειτουργικής τάξης, που υποχρεωνόταν να αναλάβουν το κόστος των θρησκευτικών τελετών και της συντήρησης του στόλου. Στην πρώτη κατηγορία ανήκε η χορηγία (μία δαπάνη 300- 5.000 δρχ για κάθε ένα από τους 10 χορηγούς, που είχε να μεριμνήσει για την ένδυση, μισθοδοσία τροφοδοσία και διδασκαλία του χορού στους δραματικούς και τους μουσικούς σγώνες της φυλής του (εικ.11α και β). Λιγότερο βαρείες ήταν οι υπόλοιπες σχετικές λειτουργίες. όπως η γυμνασιαρχία (η δαπάνη στα Παναθήναια υπολογίζεται από το Λυσία στις 1.200 δρχ), η εστίαση (το τραπέζωμα) της φυλής στα Παναθήναια και τα Διονύσια, τέλος η θεωρία (ανάληψη των εξόδων της επίσημης αποστολής στους πανεληθίνους αγώνες). Η επαχθέστερη λειτουργία ήταν η τριηραρχία, που συνίστατο στον εξοπλισμό και γενικώς την προετοιμασία μισς τριήρους, την εκπαίδευση του προσωπικού, τα γυμνάσια, τη συντήρηση, και τη

8. Κάτοψη του θεάτρου του Διονύσου επί Περικλέους και δίπλα το Ωδείον

9 και 9α Το έπαθλο στα Παναθήναια ήταν αμφορείς με λάδι από τις ιερές ελιές της Αθηνάς. Μπροστά παριστάνεται η θεά, πίσω το άθλημα, εδώ ένα άρμα. Ο νικητής στην αρματοδρομία έπαιρνε 140 τέτοιους αμφορείς δηλαδή περίπου 5.600 λίτρα λάδι (τέλος 6ου αι.π.Χ.)

διοίκηση κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων. Σκεύη, μισθός του πληρώματος (με εξαίρεση αυτού των "υπηρετών), πληρώνονταν από το κράτος. Το κόστος ανερχόταν παρά ταύτα σε 4- 6.000 δραχμές. Υπόχρεοι για την ανάληψη της τριηραρχίας ήταν συνεπώς οι πλουσιότεροι αθηναίοι (με ετήσιο εισόδημα 3 τ). Ηδη τον 5ο αι. συναντάμε ωστόσο δύο συντηρήραρχους, ενώ από τα μέσα του 4ου αι., οι 1.200 πλουσιότεροι κατανέμονται σε 20 συμμορίες, που αναλαμβάνουν κάθε μια από ένα αριθμό πλοίων. Ένα εξαιρε-

τικά ενδιαφέρον χαρακτηριστικό του συστήματος των λειτουργιών είναι η αντίδοσις, η δυνατότητα δηλαδή που είχε κάθε πολίτης να αμφισβητήσει δικαστικά την υποχρέωσή του, υποδεικνύοντας έναν άηλο ως πλουσιότερο στη θέση του και προτείνοντας ανταλλαγή των περιουσιών, μια μοναδική διαδικασία που γνωρίζουμε από πολλούς δικανικούς λόγους. Η συνοδική ετήσια συνεισφορά της λειτουργικής τάξης στο δημόσιο ήταν περίπου 100 τ.: για τις χορηγίες 17 - 20τ, για την τριηραρχία 85 τ.

Οι εξωτερικοί πόροι. Ο συμμαχικός φόρος Τα υπόλοιπα 600 τάληντα του προϋπολογισμού και το κόστος των μεγάλων έργων, τα εκάλυπτε το μεγαλύτερο μέρος του 5ου αι. ο συμμαχικός φόρος, που

10. Μερικά από τις δεκάδες των εργαστηρίων (πληυντηρίων αργυρο- μεταλλεύματος) που ήταν εγκατεστημένα στην κοιλάδα Σούριζα της Λαυρεωτικής. Η ετήσια παραγωγή τον 5ο αι. ανερχόταν σε 20.000 κιλά αργύρου, αξίας 4.420.000 αττικών δραχμών.

πλήρωναν -αρχικά ως συμβολή αντι για πλοία, στον αγώνα κατά των Περσών- οι νησιώτες εταίροι της Α' Αθηναϊκής συμμαχίας και που τώρα χρησίμευσε στη χρηματοδότηση της ναυτικής ηγεμονίας των Αθηνών και της οικοδομικής πολιτικής του Περικλέους. Τη διαχείρησή του είχαν οι Ελληνοταμίες. Η ένωση το 411 π.Χ. του ταμείου τους με το παλαιό δημόσιο ταμείο των κωλοκρετών ήταν η τυπική πιστοποίηση της μεταμόρφωσης της Α' Αθηναϊκής Συμμαχίας σε ηγεμονία της Α-

11α Οι νικητές χορηγοί στους αγώνες του Δονύσου αφιέρωναν το έπαθλο (ένα τρίποδα) πάνω σε μια μνημειώδη βάση ή σε ένα ναΐσκο. Το κομψό κορινθιακό κυκλικό χορηγικό μνημείο του Λυσικράτη (το ονομαζόμενο "φανάρι του Διογένη") είναι το μοναδικό σωζόμενο από τα περίπου 100 μνημεία, που υπήρχαν κατά μήκος της "οδού των Τριπόδων" που από το θέατρο οδηγούσε Πρυτανείο.

11β Τιμητικό ψήφισμα του δήμου των Αιχωνέων (Γλυφάδα) για δύο χορηγούς νικητές σε αγώνες κωμωδίας (όπως δείχνουν οι ανάγλυφες μάσκες) στα Διονύσια (323/2 π.Χ.)

12. Η πηλαϊνή όψη της δεύτερης από τις στήλες των απαρχών του Συμμαχικού φόρου, από την Ακρόπολη

13. Ισολογισμός του έτους 434/3 των έργων του Παρθενώνος; αναγράφονται με τη σειρά, το εκ μεταφοράς από το προηγούμενο έτος ποσό, οι καταβολές του έτους από τους ταμίες της Αθηνάς και το ποσόν που προέκυψε από την πώληση περισσεύματος χρυσού και ελεφαντοστού. Ακολουθούν οι δαπάνες για την αγορά υλικών, τα μεροκάματα, τη μεταφορά μαρμάρου από την Πεντέλη και για την κατασκευή των αετωματικών αγαλμάτων.

θίνας.

Όταν η αρχαία πόλις θα έχει εξαντλήσει όλους τους πόρους της είναι, όπως και το σημερινό κράτος, αναγκασμένη να προσφύγει στο δανεισμό και στις έκτακτες εισφορές. Η συνηθισμένη δεξαμενή δανεισμού στην κλασική Αθήνα ήταν το ταμείο των ιερών χρημάτων της θεάς (Αθηνάς), το οποίο λειτουργούσε κατά κάποιο τρόπο ως το κεντρικό αποθεματικό ταμείο (θησαυροφυλάκειο ή κεντρική τράπεζα) της πόλης. Το ταμείο τροφοδοτούσαν η δεκάτη (το 10%) των λαφύρων και των προστίμων, και τα έσοδα από τη μίσθωση των ιερών

γαιών, καθώς και το 1/60 του συμμαχικού φόρου (7-8 τάληντα ετησίως (εικ. 12 - 13), που διπλάσιασθηκαν στην πορεία του Πελοποννησιακού πολέμου) με αποτέλεσμα οι εισροές να φθάνουν συνολικά τα 45-50 τάληντα. Όταν τον 4ο αι. εξέλιπε ο συμμαχικός φόρος (οι συντάξεις που θα πληρώνουν οι σύμμαχοι στη Β Αθηναϊκή συμμαχία 371-356 π.Χ. δεν ξεπερνούν τα 200 τ. και μετά το 356 τα 40-50τ.) τα κενά οι Αθηναίοι θα καλύψουν με έκτακτες υποχρεωτικές εισφορές και με εθελοντικές επιδόσεις των 2.000 πλουσιότερων πολιτών. Η πρώτη εισφορά που αναφέρεται (Θουκ.8.130) ήταν στον Πελοποννησιακό πόλεμο (428/7) για 100 τ. Το σύστημα εισπραχής της ανανεώθηκε το 378/7 με την οργάνωση των υποχρέων σε συμμορίες. Μεταξύ 347/6 και 323/2 καθιερώθηκε ετήσια εισφορά 10 τ. από την οποία το 1/6 επιβάρυνε τους μετοίκους.

Το πρότυπο δημοκρατικής διαφάνειας στην κατανομή των φορολογικών βαρών και στη διαχείριση της δημοσίας περιουσίας, που έδωσε η σύντομη επισκόπηση των δημοσίων οικονομικών στην κλασική Αθήνα τεκμηριώνουν εκατοντάδες επιγραφές, που αναφέρονται σε μισθώσεις, προδιαγραφές έργων και αποδόσεις λογαριασμών, στημένες στην Ακρόπολη, την Αγορά και το Λιμάνι, δίνοντας έτσι σε κάθε πολίτη, τη δυνατότητα να ελέγξει κάθε στιγμή κάθε απόφαση συνεπώς και την εφαρμογή της (εικ. 14 - 16).

Οι γιγάντιες στήλες με τους ετήσιους αναλυτικούς καταλόγους των απαρχών των πόλεων της Αθηναϊκής συμμαχίας από την Ακρόπολη, οι επιγραφές των πωλητών με τις μισθώσεις των μεταλλείων από την Αγορά και οι ετήσιοι κατάλογοι παράδοσης - παραλαβής των επιμελητών των νεωρίων στον Πειραιά με τη λεπτομερή καταγραφή της κατάστασης των πλοίων, είναι μνημεία που πρέπει να κρατούμε ζωντανά στη μνήμη, όταν σχεδιάζουμε ή ονειρευόμαστε ένα καλύτερο μέλλον, σε μια πολιτεία δημοκρατική, κοινωνικά δίκαιη, και παρόλη αυτά αποτελεσματική.

14. Ψήφισμα για την κατασκευή γέφυρας της Ιεράς Οδού στη λίμνη του Κουμουνδούρου. Χαρακτηριστική η εντολή να χρησιμοποιηθούν οι λίθοι του παλαιότερου ναού της Δήμητρας που περίσσεψαν από την οικοδόμηση του τείχους της Εφευσίνας. (421/0 π.Χ.)

15. Επιγραφή με το λογαριασμό των δαπανών για την ανοικοδόμηση ενός τμήματος του τείχους του Πειραιώς το 394/3 π.Χ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΨΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

του Κωστή Μανωλάκη

h χώρα μας, είναι μια από τις πιο πλούσιες χώρες του κόσμου, σε αρχαιο-
λογικούς θησαυρούς και μνημεία, τόσο από άποψη ποσότητας όσο και α-
πό άποψη ποιότητας.

Εκατομμύρια ξένοι επισκέπτες συρρέουν, κάθε χρόνο, στους αρχαιολο-
γικούς χώρους και στα μουσεία μας για να θαυμάσουν από κοντά τα δείγ-
ματα ενός απaráμιλλου πολιτισμού.

Κι όμως ακόμη και οι πλέον δημοφιλείς απ' αυτούς έχουν ελλείψεις σε
αυτονόητα πράγματα.

Ποιος θα περίμενε ότι η Ακρόπολη των 1.087.880 επισκεπτών δεν θα
διέθετε δίγλωσσες επιγραφές ή η Κνωσός των 530.000 επισκεπτών δεν
θα είχε έναν επίσημο οδηγό;

Τις ελλείψεις αυτές ανέδειξε σε πρόσφατη έρευνα και καταγραφή του
Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Παύλος Γερου-
λιάνος.

Το συμπέρασμα από την παρουσίαση είναι ότι όλοι ανεξαιρέτως οι χώ-
ροι έχουν ελλείψεις που δεν διευκολύνουν τους επισκέπτες όσο χρειά-
ζεται σήμερα στην παροχή ανάλογων υπηρεσιών.

Οι ελλείψεις αυτές είναι: Χώροι στάθμευσης, οδηγοί ξενάγησης και πα-
ροχής πληροφοριών, κυλικεία, πωλητήρια. Ένα σοβαρό, επίσης, πρόβλη-
μα αποτελεί το ωράριο. Αρκετοί αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία κλεί-
νουν στις 15.00, οι οποίοι μάλιστα βρίσκονται σε τουριστικές περιοχές.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι τα μουσεία μας, από άποψη εξυπηρέτησεων,
είναι αφιλόξενα, ή καθίστανται για ορισμένες κατηγορίες επισκεπτών δυ-
σπρόσιτοι χώροι.

Έτσι, θα μπορούσε ν' αποτελέσουν πηγές μεγαλύτερου πλούτου, εάν
όλα αυτά τα προβλήματα λύνονταν.

Όπως είπε ο Υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού κ. Π. Γερουλάνος
"...Είναι μια εικόνα που δεν αρμόζει σε μια χώρα που σέβεται τους θησαυ-
ρούς της, τους επισκέπτες της, που σέβεται τον εαυτό της και έχει συνεί-
δηση της ταυτότητάς του".

Όπως εξήγησε, η καταγραφή έγινε με σκοπό να δημιουργήσουμε, από

την επόμενη τουριστική σεζόν, χώρους και
μουσεία πιο φιλόξενα, πιο έτοιμα να υποδε-
χτούν νέους επισκέπτες και να δημιουργή-
σουν καλύτερες εντυπώσεις. Να δημιουργή-
σουμε χώρους ικανούς να ανταγωνιστούν ε-
πάξια τα σημαντικότερα μνημεία και μουσεία
του εξωτερικού, ώστε να αποτελέσουν διε-
θνή πόλο έλξης".

Από τους 176 αρχαιολογικούς χώρους και
μουσεία που ερευνήθηκαν κι έγινε καταγρα-
φή των ελλείψεων, στους 35 δεν υπάρχουν
ούτε καν ενημερωτικά φυλλάδια.

Στην αρχαία Κάμηρο της Ρόδου, δεν υπάρ-
χει ούτε πωλητήριο, ούτε κυλικείο. Ούτε νερό
δεν θα βρει κάποιος, στο Ασκληπιείο της Κω.
Στην Επίδαυρο δεν υπάρχει οδηγός.

Οι προτεραιότητες που τέθηκαν από το Υ-
πουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού για να
αληθάξει η εικόνα αυτή είναι:

- Παροχή βασικών υπηρεσιών σε όλους
τους χώρους, εφ' όσον αυτό είναι εφικτό.

- Αναβάθμιση στην πρώτη κατηγορία των
μουσείων και χώρων με μεγάλη επισκεψιμό-
τητα, αλλιά και εκείνων που είναι χαρακτηρι-
σμένοι ως μνημεία από την UNESCO (Ακρόπο-
λη, Κνωσός, Ολυμπία, Δελφοί, Επίδαυρος,
Μυκήνες, Βεργίνα, Παλλάτι του Μεγάλου Μά-
γιστρου στη Ρόδο, Εθνικό Αρχαιολογικό Μου-
σείο, Βυζαντινό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη).

Για το σκοπό αυτό ξεκινά ένα πρόγραμμα
20 εκατ. ευρώ καλύπτοντας την επόμενη
τριετία.

Ετοιμάζονται διαγωνισμοί για την μηχανορ-
γάνωση των εισιτηρίων. Το ταμείο Αρχαιολο-
γικών χώρων παρέλαβε τα πωλητήρια από
τον Οργανισμό Προώθησης Ελληνικού Πολιτι-
σμού, ο οποίος έκλεισε και προώθησε διαγω-
νισμό μέσω ΑΣΕΠ για την πρόσκληση εποχι-
κών πωλητών. Ετοιμάζονται ενημερωτικά φυ-
λλάκια για 35 χώρους, ενώ όλα επανασχεδιά-
ζονται και ανανεώνονται.

Έτσι με τη συνοδική παραγγελία εξοικονο-
μούνται γύρω στα 500.000 ευρώ.

Μέσα σ' αυτό το πακέτο, πιστεύουμε ότι
πρέπει να περιληφθεί και το Αρχαιολογικό
Μουσείο Πειραιά, το οποίο παρουσιάζει τις ί-
διες ελλείψεις: Δεν υπάρχει πωλητήριο, κυλι-
κείο και χώρος στάθμευσης.

Πιστεύουμε ότι οι χώροι που έχουν απαθ-
λοτριωθεί, χωρίς να έχουν υλοποιηθεί οι α-
παθλοτριώσεις, θα δημιουργήσουν τις προϋ-
ποθέσεις, για να λυθεί και αυτό το πρόβλημα.
Μέχρι τότε όμως, απαιτείται να μεγαλώσει η
εσοχή στο πεζοδρόμιο για την εξυπηρέτηση
της στάθμευσης περισσότερων λεωφορείων
για τις οργανωμένες επισκέψεις.

Αρχαιολογικό «Πανόραμα» από την

Σκαλωσιές και πάλι στον Ιερό Βράχο

Λίγο έμειναν τα μνημεία του Ιερού Βράχου, χωρίς σκαλωσιές.

Αυτή τη φορά επανέρχονται για να ντύσουν τα Προπύλαια και τη δυτική όψη του Παρθενώνα. Το νότιο τμήμα των Προπυλαίων είναι το πιο ιδιόμορφο από αρχιτεκτονικής πλευράς. Πολλά από τα αρχιτεκτονικά μέλη του είναι το αποτέλεσμα λύσεων άπαξ στην επίσημη αρχιτεκτονική. Στην πτέρυγα αυτή θα βρουν τη θέση τους 50 αρχιτεκτονικά μέλη. Το αυθεντικό υλικό τους θα είναι από 60% έως 100%, με αποτέλεσμα το αρχαίο υλικό να αγγίζει το 100%. Το Μνημείο σχεδιάστηκε από τον Μνησικλή το 437 π.Χ. χωρίς να ολοκληρωθεί ποτέ. Οι λόγοι που επιβράδυναν την άμεση επέμβαση συνοψίζονται στους εξής:

- Καλύτερη διατήρηση των μελών που θα αναστηλωθούν, αφού η παραμονή τους στο έδαφος τα εκθέτει σε κινδύνους μεγαλύτερης φθοράς.

- Βελτίωση της εικόνας και της αναγνωρισιμότητας του μνημείου από τους επισκέπτες.

- Βελτίωση της στατικότητάς του και η αντοχή του σε περίπτωση σεισμού.

Η χρηματοδότηση των έργων προέρχεται από το ΕΣΠΑ και αναμένεται να τελειώσουν το 2013. Αργότερα θα ακολουθήσει η δυτική όψη του Παρθενώνα, η μοναδική που δεν έχει δεχθεί καμιά επέμβαση από την εποχή της ανέγερσης του μνημείου.

Η Αρχαία Εφεύθερνα έχει σημαντικό μερίδιο στη γένεση του Ελληνικού Πολιτισμού

Δεν είναι μόνο τα ευρήματα στην Εφεύθερνα της Κρήτης, που παραπέμπουν σε μια σπουδαία Μινωική πόλη, αλλά και εκείνα που αφορούν στα λεγόμενα "σκοτεινά χρόνια" δηλ. την περίοδο από τον 10ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 8ο π.Χ. αιώνα. Η αρχαία Εφεύθερνα είναι μια πόλη - σταυροδρόμι ανάμεσα στην Ανατολική και Δυτική Κρήτη. Δεν είναι τυχαίο που οι τελευταίες ανακα-

λύσεις και η ανασκαφή που γίνεται συγκαταλέχθηκε από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Αρχαιολογίας στις δέκα καλύτερες ανασκαφές του κόσμου.

Ο μεγάλος αριθμός και η υψηλή ποιότητα των αντικειμένων που ήρθαν στο φως αποδεικνύει τη σχέση της Εφεύθερνας και γενικότερα της Κρήτης, με τις Κυκλάδες, με πόλεις της Πελοποννήσου, με την Αθήνα, με τα Δωδεκάνησα, τη Μικρά Ασία, την Κύπρο, τη Συρία, το Λίβανο, την Αίγυπτο, αλλά και τη Σικελία και Κεντρική Ιταλία.

Στα "σκοτεινά χρόνια" συμπίπτουν με τους αιώνες που καταγράφονται τα Ομηρικά έπη, δηλ. στην εποχή που προηγήθηκε της Αρχαϊκής και Κλασικής Ελλάδας. Αποδεικνύεται έτσι ότι η

Κρήτη έχει σημαντική συμβολή στην αυγή του Ελληνικού πολιτισμού, υποστηρίζει ο διευθυντής της Ανασκαφής καθηγητής κ. Σταμπολίδης. Εκτός από το μινωικό παρελθόν της Κρήτης συμμετέχει και στην αυγή του ελληνικού πολιτισμού στα Γεωμετρικά και Πρωτοαρχαϊκά χρόνια. Αυτό έχει αποδειχθεί και σε διεθνή και ελληνικά συνέδρια, προσθέτει ο κ. Σταμπολίδης. Το θετικό στην Εφεύθερνα είναι ότι όλα τα ευρήματα έχουν διατηρηθεί στο Εφευθερναίο άλσος - ένα πάρκο 2x1,5 χιλιομέτρων ανάμεσα σε λόφους και κοιλάδες, σ' ένα χώρο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ιστορικού τοπίου. Σύντομα μάλιστα αρχίζει και η κατασκευή Μουσείου.

Σε αποθήκες ο χρυσός των Μακεδόνων

Τα τελευταία είκοσι χρόνια έχουν συσσωρευτεί σημαντικά ευρήματα, από τις ανασκαφές στη Βόρεια Πιερία, στα κυρίαρχα λιμάνια Μεθώνη και Πύδνα, του αρχαίου μακεδονικού βασιλείου. Τα ευρήματα υπολογίζονται σε 40.000. Κι όμως δεν έχουν βρει τη θέση που τους αξίζουν, γιατί δόθηκε το βάρος στις γειτονικές αρχαίες πόλεις Βεργίνα και Πέλλα.

Λείπει ένας μουσειακός χώρος που θα στεγάσει αυτά τα σπουδαία ευρήματα. Μεταξύ των ήδη περιλαμβανόμενων: σιδερένια και χάλκινα όπλα, χρυσά, ασημένια, χάλκινα, σιδερένια, οστρίνα και γυάλινα κοσμήματα.

Πήλινα και γυάλινα αγγεία, σκεύη από ασήμι, χαλκό και μόλυβδο, πήλινα ειδώλια, αλλά και γλυπτά από ελεφαντόδοντο και πηλό, που αποτελούσαν μέρος της διακόσμησης ξύλινων κλινών, επίσης πλήθος νομισμάτων κυρίως χάλκινων αλλά και ασημένιων και χρυσών.

Η περιοχή αυτή άνθισε την εποχή του Φιλίππου και του Μεγάλου Αλεξάνδρου, γι' αυτό και είναι πολύ πλούσια. Ο πλούτος αυτός συμπληρώθηκε από τον περσικό χρυσό από τις κατακτήσεις του Αλεξάνδρου στην Ασία.

Ο αρχαιολόγος κ. Ματθαίος Μπέσιος, ο οποίος εδώ και τριάντα χρόνια εργάζεται στη Βόρεια Πιερία, ελπίζει ότι θα κατασκευαστεί ένα κτίριο στο Μακρύγυαλο, όπου θα συγκεντρώνονται σε αποθηκευτικούς χώρους, οι διασκορπισμένες αρχαιότητες της Πιερίας.

Προς το παρόν δεν γίνεται λόγος για Μουσείο. Ωστόσο είναι θετικό το γεγονός ότι η μη κερδοσκοπική εταιρεία ΑΦΕ (Ανθρώπων και Φύσεως Έργα) της Κατερίνης, χρηματοδότησε μια έκδοση, όπου ο κ. Μπέσιος επιχειρεί την αρχαιολογική χαρτογράφηση της περιοχής παρουσιάζοντας τα πιο σημαντικά ευρήματα. Έτσι δεν θα μείνουν άγνωστοι αυτοί οι θησαυροί.

Εγκαινιάστηκε Νέο Μουσείο στην Άρτα

Το νέο αρχαιολογικό μουσείο της πρωτεύουσας του βασιλείου Πύρρου της Αμβρακίας, της πιο σημαντικής αποικίας των Κορινθίων, μαζί με την Κέρκυρα, εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο. Το νέο Μουσείο καλύπτει ένα χώρο 1.775 τ.μ., εκ των οποίων 500 τετραγωνικά μέτρα αφορούν εκθεσιακού χώρου. Η αρχαία Αμβρακία ιδρύθηκε το 625 π.Χ. Τα εκθέματα ξεκινούν από τα προϊστορικά χρόνια αλλά το μεγαλύτερο μέρος τους, προέρχονται από την περίοδο ακμής της αρχαίας πόλης, γύρω στο 295 π.Χ. Στις προθήκες του παρουσιάζονται λίθινα ψηφίσματα, νομίσματα, αγγεία, σημαντικοί τεχασμένοι οικισμοί, όπως το Όρφαον, τάφοι και επιτύμβιες στήλες, το πολυάνδριον, δηλ. το δημόσιο σήμα της πόλης για τους νεκρούς μαχητές του. Άλλη θεματική ενότητα αφορά τις οικίες της Αμβρακίας με την παρουσίαση του οίκου, του λουτρού του ανδρώνα, του γυναικωνίτη και της αυλής, ενώ κι η επόμενη ενότητα, επικεντρώνεται στο τέλος της Αμβρακίας και στην πολιορκία της το 189 π.Χ. από τους Ρωμαίους.

Επίσης με εποπτικά μέσα συνδέεται η αρχαία Αμβρακία με τη βυζαντινή και την Οθωμανική καθώς και την σύγχρονη πόλη της Άρτας.

Στο αίθριο του Μουσείου εκτίθενται επιτάφιας στήλης από τα νεκροταφεία της Αμβρακίας και στον περιβάλλοντα χώρο έχει ανακατασκευασθεί τμήμα δρόμου με αρχαίες οικίες, ένα σύνολο από κιβωτιόσχημους τάφους καθώς και τμήμα ελαιοτριβείου.

Αρχαιολογικό «Πανόραμα» από τον

Η αινιγματική πυραμίδα του Ήλιου στο Μεξικό

Στον αρχαιολογικό χώρο του Τεοτιχουακάν του Μεξικού υψώνεται κλημακωτά η μεγαλύτερη πυραμίδα ύψους 65 μέτρων.

Η κατασκευή της υπολογίζεται ότι άρχισε το 200 π.Χ. και συνεχίστηκε ως το 1.500 μ.Χ. Παραμένει

όμως άγνωστος ο λαός που την κατασκεύασε καθώς και η συμβολική της σημασία. Σε πρόσφατο συνέδριο του Κέντρου Σπουδών του Τεοτιχουακάν, ο ερευνητής M.A. Ruben Carbera Castro, προσπάθησε να δώσει απαντήσεις γι' αυτές τις θεμελιακές ερωτήσεις.

Χαρακτήρισε το μνημείο ως συμβολικό ενεργειακό κέντρο. Συγκεκριμένα το αποκάλυψε ως ένα όρο ύδατος, ένα δηλαδή συμβολικό λήφο που πηγάζει νερό - το πιο βασικό ζωογόνο στοιχείο της φύσης - και γι' αυτό το συνέδεσε και με το επέκεινα απ' όπου προέρχεται η ζωή και όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι μετά το θάνατο.

Μ' αυτά συγκλίνει και η ερμηνεία της σήραγγας κάτω από την πυραμίδα. Τέσσερις αψίδες σχηματίζουν ή αναπαριστούν το σύμβολο του Τεοτιχουακάν, ένα τετράφυλλο άνθος που με τη σειρά του συμβολίζει τις γεωγραφικές συντεταγμένες που διέπουν την περιοχή αυτή, αλλιά και το σύμπαν.

Το σύμβολο αυτό το αποδίδουν στον προκοιτομβανό λαό των Οημέκων και συνδυάζεται με την πεποίθηση ότι ανήκει στους πολιτισμούς Tolteca - Chichimeca, οι οποίοι το αναπαριστούν με κοιλιότητες.

Η σήραγγα ίσως οδηγεί στην ταυτότητα των Τεοτιχουακάν καθώς σχετίζεται με αναπαράσταση του chicomostoc, έδρα των φυλών Nahua που διέμεναν στο Κεντρικό Μεξικό.

Από την έρευνα όμως διαπιστώθηκαν υλικά κατάλοιπα - θειοθεσίας που παραπέμπουν στις φυλές Tolteca και Mexica.

Επίσης βρέθηκαν ίχνη γραφής, τα οποία ερευνώνται.

Στο φως άγνωστες πτυχές της Αζερικής Ιστορίας

Αυτή την περίοδο ανασκάπτονται οι περιοχές, Shaki και Gakh του Αζερμπαϊτζάν με εξαιρετικά αποτελέσματα.

Μέχρι τώρα έχουν εντοπιστεί κατάλοιπα μεγάλου λήθινου κτιρίου άγνωστου χαρακτήρα και

με βάση τα υπολείμματα κεραμικής χρονολογούνται από το 2ο αι. π.Χ. μέχρι τον 3ο αι. μ.Χ. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης τα ευρήματα

από την ανεξερεύνητη μέχρι σήμερα κοιλάδα Alazan - Haftaran στην περιφέρεια Shaki. Στη θέση Hajinohur ανακλύφθηκε εγκατάσταση τριών εκταρίων με τύμβους και κατάλοιπα ορυχείων της 2ης χιλιετίας π.Χ.

Οι αρχαιολόγοι θεωρούν σημαντικά τα ευρήματα δεδομένου ότι η αρχαιολογική δραστηριότητα στην περιοχή βρίσκεται ακόμη στην αρχή της. Οι έρευνες, που θα συνεχιστούν, ίσως φωτίσουν άγνωστες πτυχές της Αζερικής Ιστορίας.

Επιστρέφονται οι θησαυροί του Μάτσου Πίτσου από το Γέιλ στο Περού

Με την ευκαιρία των 100 χρόνων από την ανακάλυψη του Μάτσου Πίτσου της ακρόπολης των Ίνκας, που βρίσκεται σε υψόμετρο 2.400 μέτρων στις Άνδεις, ο Πρόεδρος του Περού κ. Άλαν Γκαρσία απαίτησε μέχρι τον Ιούλιο του 2011 να επιστραφούν από το Πανεπιστήμιο Γέιλ 46.332 αντικείμενα που είχαν μεταφερθεί για να συντηρηθούν και να μελετηθούν. Από 2008 η ηγεσία του Περού είχε αποδωθεί σ' ένα αγώνα, που είχε πάρει και δικαστική διάσταση. Μάλιστα είχε αποσείλει και επιστολή στον Πρόεδρο Ομπάμα. Τελικά ο αγώνας αυτός ευοδώθηκε και ύστερα από διαπραγματεύσεις του Προέδρου του Περού με στελέχη του Πανεπιστημίου Γέιλ, ανακοινώθηκε ότι επιτεύχθηκε

συμφωνία για την επιστροφή των θησαυρών.

Υπενθυμίζεται ότι το 1911, ο γνωστός εξερευνητής Χάιραμ Μπίνγκαμ τα μετέφερε στο Πανεπιστήμιο για 18 μήνες.

Χρειάστηκαν 100 χρόνια για να επιστρέψουν στη γη που τα "γέννησε".

Αρχιτεκτονικά μνημεία της 3ης χιλιετίας π.Χ. στη Συρία

Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως νέα ενδιαφέροντα ευρήματα στην περιοχή Jabbleh κοντά στην παραλιακή πόλη Λατάκια της Συρίας. Τα ευρήματα αφορούν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα και πολλή αντικείμενα ζωόμορφα από πηλό πιθανόν ήταν παιχνίδια, καθώς και κορυφές αδρακτιών από πυριτόλιθο.

Η θέση Tel Siano διαθέτει αρχιτεκτονικά

μνημεία από 3η χιλιετία π. Χ. Η περιοχή αυτή ήκμασε την εποχή του χαλκού και μετέπειτα την εποχή του Σιδήρου. Αποτελεί μια από τις σημαντικότερες από αρχαιολογική άποψη, περιοχές της Συρίας.

Ηρθε στο φως κρυμμένος θησαυρός της Αιγύπτου

Μια ενδιαφέρουσα συλλογή από αρχαία αιγυπτιακά έργα τέχνης κρύβονταν στο θησαυροφυλάκιο της Εθνικής Τράπεζας της Αιγύπτου.

Μεταξύ των διακοσμών περίπου αντικειμένων περιλαμβάνονται ξυλόγλυπτο με τη μορφή ανθρώπινου χεριού, μαρμαρίνη ελληνιστικής κεφαλή αλλιά και κεφαλές αρχαίων αιγυπτιακών θεοτήτων, ό-

πως του Ώρου, της Αθέρ και του Φθα, ειδώλια από τερακότα και νομίσματα. Η συλλογή αυτή ανήκε σε κάποιο ξένο κάτοικο της Αιγύπτου, ο οποίος εγκατέλειψε τη χώρα κατά την εποχή του Νάσερ, χωρίς όμως να διεκδικήσει το θησαυρό. Έτσι, η Τράπεζα αποφάσισε να παραχωρήσει τη συλλογή στο Ανώτατο Συμβούλιο Αρχαιοτήτων. Τα αρχαία αυτά μελετώνται και τεκμηριώνονται από ειδικούς στο Μουσείο του Καΐρου.

Ακτή Ποσειδώνος και Δημητρίου Γούναρη. Μια ιστορική γωνιά

“Ήλθε η σειρά του. Μετά τα νεοκλασικά, το Ρολόι, το Ακταίο, γκρεμίζεται και σβήνει άλλο ένα οικοδομικό σύνολο τόσο οικείο στα μάτια του Πειραιώτη που σίγουρα θα τον λείψει, αφού η θέση του στο πολυσύχναστο εκείνο σημείο της πόλης είναι περίοπτη, μοναδική. Η γωνία της Ακτής Ποσειδώνος και Δ. Γούναρη με τα γνώριμα καταστήματα κάτω από παλιό ξενοδοχείο Ανατολή και τα άλλα, στο ισόγειο του ξενοδοχείου Κοντινεντάλ, απομεινάρι - ενθύμιο από τον καιρό του βομβαρδισμού, σε λίγους μήνες δεν θα υπάρχει. Το κτήριο, στο περίπτερο και στη στάση των "πράσινων" - όπως τα λέγαμε - λεωφορείων (γραμμή 843) για το Πέραμα απέναντι από την πλατεία Καραϊσκάκη, ήταν κάποτε η κατοικία του Νικητά Τζάνη (1801-1864). Πεθαίνοντας το άφησε κληρονομιά στο Δήμο μαζί με τα γειτονικά μαγαζιά ώστε, ενοικιάζοντάς τα

να αποδίδονται τα χρήματα στο Νοσοκομείο, το οποίο τελικά ιδρύθηκε το 1869 με την εκτέλεση της διαθήκης του. Το οίκημα από πέτρα και ξύλο, κάηκε και ξανακτίστηκε στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο του σχεδίου πόλης με αριθμό 28. Κάτω από το μπαλκόνι του και στη μέση διατηρείται ανέπαφη η επιγραφή του σε μάρμαρο: ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΝΔΕ ΤΑ ΤΕ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΔΩΡΙΣΑΤΟ ΤΩ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩ Ο ΕΚ ΚΥΘΗΡΩΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΝΙΚΗΤΑΣ ΤΖΑΝΗΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ - ΑΩΞΑ' (1864). Αναφορές για τη χρήση του εντοπίζουμε σε παλιές πειραιϊκές εκδόσεις:

"Κτήματα δημοσίας χρήσεως. 3). Διώροφος οικία παρά τη πλατεία Απόλλωνος μετά δύο συνεχομένους εργαστηρίων κληροδοτήματος του αιμνήστου Ζάνη δια την συντήρησιν του Νοσοκομείου". "Τα έσοδα αυτού κατά τον απολογισμόν του Δήμου τον 1881 εισί τα εξής: εκ του μισθώματος των κτημάτων Ν. Ζάνη, δρ. 17,437" [Ιστορία του Πειραιώς, Πανταλέοντος Καμπούρογλου, εν Αθήναις 1883, σελ.37-38 και 46].

"Το 1865 περιήλθεν εις τον Δήμον το δια την ανέγερσιν Νοσοκομείου μέγα κληροδότημα του αιμνήστου Νικητά Ζάνη, εις ον έκτοτε παρεχωρήθη παρά του Δημοσίου το οικόπεδον, εφ' ου μεταρρυθμισθέντος ανηγέρθη το φερόνυμον του ιδρυτού Νοσοκομείου". [Τα πεπραγμένα υπό των Δημάρχων Πειραιώς, Ηλία Στρούμπου, εν Αθήναις 1907, σ.5].

"Η λαμπρά δημαρχία Λουκά Ράλλη τερματίζεται με

την θεμελίωσιν του Δημοτικού (Τζανείου) Νοσοκομείου, δια το οποίον ο Νικητάς Τζάνης κατέλιπεν εις τον Δήμον δρχ. 45.000, ως δαπάνην ανεγέρσεως. Επί πλέον δε και την επί της οδού Μακράς Στοάς και πλατείας Απόλλωνος οικίαν του ίνα εκ των εισοδημάτων της συντηρείται το Νοσοκομείον. Τα σχέδια του Νοσοκομείου συντάχθησαν από τον μηχανικόν Ν. Μεταξάν και ενεκρίθησαν από το Δημ. Συμβούλιον. Τούτο εξέλεξεν και επιτροπήν επιβλέπουσαν την οικοδόμησιν εκ των εκτελεστών της διαθήκης, Ελένης Τζάνη, Λουκά Ράλλη και Ι. Δημόκα και εκ τεσσάρων άλλων Πειραιέων". [Πειραιϊκά, Μελετόπουλος, Αθήναι 1945, σελ.110].

Το ξενοδοχείο Ανατολή στεγάστηκε στους δυο επάνω ορόφους. Το βρίσκουμε στους οδηγούς και στα βιβλία του Πειραιά ήδη από το 1883 στην πλατεία Απόλλωνος, το 1928 Β' κατηγορίας να διευθύνεται από τον Κ. Χατζηλούη στην οδό Πλούτωνος 3, το 1939 στην Ακτή Ποσειδώνος και με τη νέα του ονομασία Νέα Ανατολή στην ίδια οδό με αριθμό 22 στα 1953.

Τα σημερινά καταστήματα του ισόγειου είναι τα εξής: Εστιατόριο "Η Μέλισσα", ένα εκδοτήριο εισιτηρίων των πλοίων και το ζαχαροπλαστείο Κοντινεντάλ. Εστιατόριο Μέλισσα υπήρχε και στα 1883 "πλησίον της πλατείας των αμαξών", δηλαδή κάπου κοντά στη διασταύρωση των οδών Γούναρη - Ναβαρίνου και Τσαμαδού. Στο χώρο της στοργηγλυμένης ισόγειας γωνίας (Ακτής Ποσειδώνος και Γούναρη) βλέπουμε σε χάρτη του 1896 να σημειώνεται το ξενοδοχείον της Πετροπουλός το οποίο μαζί με εκείνο της Αγγλίας διακρινόταν "δια την καθα-

ριότητα και τον ευρωπαϊκόν στολισμόν". Μέσα στο ξενοδοχείο υπήρχε το ομώνυμο εστιατόριο που κι αυτό είχε καλό όνομα "δια την καλήν μαγειρικήν και καθαριότητα". Το τετραώροφο κτήριο Grand Hotel Continental με διευθυντή τον Σ. Δεστούνη το 1906, τον Παν. Ζαμάνο στην Πλούτωνος 3 κατηγορίας Α' το 1928 και στην Ακτή Ποσειδώνος με

τηλ. 41413 το 1939, υπήρξε ένα στολίδι ανάμεσα στα τότε νεοκλασικά του Πειραιά. Στην κατοχή επιτάχθηκε από τους Γερμανούς. Καταστράφηκε από τις βόμβες των συμμαχικών αεροπλάνων στις 11.1.1944. Καθαρίστηκε από τα μπάζα κι έμειναν μόνο τα καταστήματα. Κάποια χαλάσματα του πρώτου ορόφου έχουν διατηρηθεί να δέχονται το μακάβριο σκηνικό με μια σκυλιά που έχει φτυρώσει ανάμεσα στις πέτρες. Τα τελευταία μαγαζιά που ετοιμάζονται ή έχουν ήδη κλείσει πριν την κατεδάφιση είναι τα παρακάτω: τουριστικά είδη εποχής "το Αναμνηστικόν", Foto Fast Kodak, Λαχεία Ελπίς - Νικολαΐδης, Αποθήκη εργατικών ενδυμάτων αδελφών Α. και Κ. Λαγού, έτος ιδρύσεως 1933, Ακτή Ποσειδώνος 20. Το μαγαζί είχε ανοίξει ο Μιχάλης Λαγός και το συνέχισαν τα παιδιά τον Αντώνιος (έχει πεθάνει) Κώστας και Κική. Είχε

"βαλτώνει" και "βουρκώνει" τον Πειραιά

επεκταθεί από το 1985 με το διπλανό πρώην παπουτσάδικο. Γράφει ότι πουλάει "ρολόγια χειρός - ψιλικά - είδη εποχής - αλλάζω μπαταρίες κλπ". Πάνω στη γωνία το κλειστό πρακτορείο γενικού τουρισμού Sandra Tours. Ψηλά στον τοίχο με σβησμένα γράμματα διαβάζουμε: "Καφεκοπτεϊόν". Μπροστά του σύγχαν μικροπωλητές με κάστανια, καλαμπόκια, λαχεία, ξυστό, σαλέπι, φτηνά παπούτσια. Στη Γούναρη 1 ήταν το "Καστελόριζο",

με κρατικά λαχεία και προπό με το σλόγκαν "σήμερα ο ένας, αύριο ο άλλος" του Νικ. Γ. Κουμπρόγλου. Στη συνέχεια βροίσκεται η πρώτη αποθήκη υφασμάτων του Ηλία Λιατσόπουλου και Σί. Ο.Ε. σε δυο πόρτες, το διπλανό είναι κλειστό με τζαμαρία. Η πηγή μπαταρίας του Μ. Τσακαλάκου, λειτουργεί από το 1981, έχει την επιγραφή "Κλείνουμε 30-6-1997, όλα μισοτιμής". Άλλη μια κλειστή πόρτα που πάνω γράφει Mobil και το οίκημα τελειώνει με το "Επίνειον", το μεζεδοπωλείο του Νικόλαου Υπέρμαχον το οποίο δεν πρόλαβε να βγάλει ούτε τα εξοδά του κι έφυγε ξηλώνοντας τις πόρτες, ακόμη και τα πλακάκια. Εκεί πρώτα ήταν το πατατσίδικο "Τα νησιά" της Αργυρώς Δεληγιάννη. Η έκταση του οικοπέδου είναι συνολικά 804,55 τμ. Το Τζάνειο Νοσοκομείο "έχει την πρόθεση και την δυνατότητα να ανεγείρει επ' αυτού πολυώροφη οικοδομή γραφείων και καταστημάτων με το σύστημα της αντιπαροχής". Με την από 9-11-1995 σύμβαση κατασκευής έργου, η ανέγερση του ανωτέρω κτηρίου έχει ανατεθεί στην εργοληπτική κοινοπραξία με την επωνυμία ΑΒΑΞ Α.Ε. - ΑΒΕΤΤΕ Τεχνοδομή, Αφοί Μιχ. Τραυλού. Οι άδειες κατεδάφισης έχουν τους αριθμούς 190 και 191 της 13-5-96. Όλα πλέον είναι θέμα χρόνου. Οι καταστηματάρχες δέχτηκαν το τετελεσμένο γεγονός με πικρία και παράπονα, καθ' όσον μάλιστα είναι πεπεισμένοι για την αδιαφάνεια των όρων της σύμβασης οι οποίοι αποβαίνουν εις βάρος των συμφερόντων του Νοσοκομείου. "Αν ζούσε ο Τζάνης, τι θα έλεγε;" ρώτησε κάποιος. Την απάντηση είχε δώσει με ευστοχία εκ των προτέρων μια άσχετη με το θέμα ηλικοκλιμένη κυρία στην απέναντι στάση με την οποία είχα πιάσει τη συζήτηση: "Καλλίτερα να φύγει η σαβούρα, να πάρουνε και πιο πολλά λεφτά οι κλέφτες". Πάντως εσείς, που αγαπάτε τον παλιό Πειραιά, πηγαίνετε να καμαρώσετε τα κτήρια για τελευταία φορά και να τραβήξετε μερικές φωτογραφίες να τα θυμόσαστε.

Αυτό το άρθρο είχα δημοσιεύσει στην Πειραιϊκή Πολιτεία στις 3 Ιουλίου 1997 με τίτλο "Ακτή Ποσειδώνος και Δημητρίου Γούναρη. Μια ιστορική γωνιά κατεδαφίζεται". Τα καταστήματα άδειασαν κι έκλεισαν. Αυτό των Αδεσφών Λαγού με τα στρατιωτικά είδη μεταφέρθηκε απέναντι στη Γούναρη 4-6. Όταν έπεσαν τα οικήματα, η σκαπάνη ανέδειξε τα θεμέλια ενός αρχαίου κτηρίου, που ταυτίστηκε με εκείνο της

Μακράς Στοάς. Μην ξεχνάμε ότι η Γούναρη λεγόταν πριν Μακράς Στοάς, αρχικά Ερμαϊκή οδός. Η ανασκαφή ξεκίνησε το καλοκαίρι του 1998 με την εποπτεία της αρχαιολόγου Μαρίας Πετριτάκη. Οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν ήταν η ανάγκη για συνεχή άντληση του νερού που πλημμύριζε τον τόπο. Το οικόπεδο δεν έχει απαλλοτριωθεί. Περιφράχτηκε από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με κάγκελα και κρύφτηκε με μεταλλικά ελάσματα "για λόγους εξωραϊσμού του χώρου λόγω της κεντρικής θέσης του στο μεγάλο λιμάνι του Πειραιά". Το περίγραμμα των δωματίων, σαν μόνο αποδεικτικό στοιχείο της υπαρξής τους, είναι αποτυπωμένο στους διπλανούς τοίχους.

Τα χρόνια πέρασαν. Στα 2008 ανακινήθηκε το θέμα του καθαρισμού του από τη δυσσομία, τα σκουπίδια και την αξιοποίησή του από τους εμπλεκόμενους φορείς. Μεταξύ της Νομαρχίας και της ΚΣΤ Έφορίας Κλασικών Αρχαιοτήτων ανταλλάχθηκαν επιστολές με την καλή διάθεση να βρεθεί η σωστή λύση. Η επίσημη ανακοίνωση αναφέρει αυτοθεξεί ότι "Η ανασκαφική έρευνα στο εν λόγω ακίνητο απέφερε μέρος ενός πολύ σημαντικού για την τοπογραφία του αρχαίου Πειραιά μνημείου, της Μακράς Στοάς. Η μέχρι τούδε έρευνα έχει αποκαλύψει τμήμα του οπισθίου τοίχου της Στοάς και λείψανα ορθογωνικών διαμερισμάτων εναλλάξ μικρού και μεγάλου πλάτους με διαστάσεις σχετικής κανονικότητας στα οποία γινόνταν η εισαγωγή, αποθήκευση και διάθεση των σιτηρών στον Αθηναϊκό λαό και στόλο. Εκκρεμεί η συνέχιση της ανασκαφής και η ολοκλήρωση της αποκάθιψης του μνημείου με χρηματοδότηση του Τζανείου Νοσοκομείου η οποία και θα επιτρέψει στην Υπηρεσία μας να προχωρήσει ως προς το χειρισμό της υπόθεσης με γνώμονα την προστασία και την ανάδειξη των αρχαίων στο ακίνητο. Η χρόνια εκκρεμότητα του ζητήματος...έχει δημιουργήσει ομοιογενώς δυσμενείς συνθήκες στο χώρο του μνημείου το οποίο έχει επιβαρυνθεί από τη ρύπανση, την αυτοφυή βλάστηση και την ανάβλυση των υπόγειων υδάτων. Επί του παρόντος προβαίνουμε σε καθαρισμό των αρχαίων κατά διαστήματα και αναμένουμε...". Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι παρά τις επισημάνσεις για τη σπουδαιότητα του μνημείου, οι ευθύνες επιρρίπτονται σε τρίτους: το Νοσοκομείο, το Υπουργείο Πολιτισμού - με τους όποιους έπρεπε να συνεργαστούν οι αρχαιολόγοι και να ενισχυθούν οικονομικά. Ύστερα, ως συνήθως, το θέμα ξεχάστηκε με αποτέλεσμα να παραμένει στην πράξη η ίδια ασαφής εικόνα που δικαίως χαρακτηρίστηκε στον Τύπο "προσβλητική και απαξιωτική για την ιστορία του Πειραιά". Ο καθυσχασμός των υπευθύνων στο απόγειό του.

Για να διασκεδάσω τις εντυπώσεις, ίσως αυτή η εγκατάλειψη να έχει και τη θετική της πλευρά. Πίσω από τις ψηλές λαμαρίνες που κρύβουν τη θέα, ανοίγεται ένας άηχος κόσμος. Ανεμπόδιση η φύση αναπαριστά - άθελά της - ένα αυθεντικό δείγμα του πάλαι ποτέ πειραιϊκού Αιηπέδου. Οι αρχαίες πέτρες, τα βουρκόμενα, τα βούρλα μας ταξιδεύουν στους αιώνες της ανθρωπίνης απουσίας που το μεγαλείο της ερημιάς τους δεν πρόλαβε κανένας περιηγητής να απαθανάτισει σε σχέδιο ή κείμενό του.

ΠΕΙΡΑΪΚΑ & άλλα...

ΠΕΙΡΑΪΚ

Στο γραφικό εκκλησιάκι του Αγίου Ελισσαίου (Άρεως 14) στην Πλάκα τε-
λέσθηκε την 8η Οκτωβρίου 2010 το τρίμηνο μνημόσυνο του μακαριστού,
χαρισματικού Προέδρου του ΟΔΕΓ Πειραιώς και συνεργάτη του περιοδικού

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ” λογοτέχνη Χρίστου Ι. Αδαμόπουλου, όπου προέστη
ο Μητροπολίτης Προικονήσων Ιωσήφ (ηρ. Ν. Ζηλανδίας).

Στο εκκλησιάκι τούτο διακόνησαν ο παπα-Νικόλαος Πηλανάς κι ο Αλέξαν-

δρος Παπαδιαμάντης, ως ιεροψάλτης.

Το μνημόσυνο εψάλη, μετά τον εσπερινό και θεία λειτουργία της 9ης Ο-
κτωβρίου 2010 που είναι αφιερωμένη στον άγιο Ανδρόνικο και στη συμβία
του Αθανασία. Ας σημειωθεί, ότι Ανδρόνικος ήταν το όνομα με το οποίο εί-
χε καρεί μοναχός ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης, πρωτεξάδελφος και βοηθός
στο ψαλτήριο του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη.

Την ίδια ημέρα το βράδυ (8-10-2010) έγινε στο Ναυτικό Όμιλο Ελλιάδος
(Ν.Ο.Ε.) συνεστίαιση του Ελληνο-Ουκρανικού Επιμελητηρίου Πειραιώς με
το Ροταριανό Όμιλο Πειραιώς (Ρ.Ο.Π.) και με το Ροταριανό Όμιλο “Ανατο-
λή Πειραιάς”. Εκεί ο νέος πρέσβης της Ουκρανίας κ. Βλαδύμιρ Σκουρόβ
ανέπτυξε το θέμα: “Ουκρανία - Ελλιάδα μια ξεχωριστή σχέση φιλίας στην
διάρκεια του χρόνου” που σημείωσε ότι “Σήμερα ανοίγεται ένας κύκλος
συνεργασίας. Από σήμερα ο Όμιλός μας θα είναι από τους πρωτεργάτες
μιας προσπάθειας που θα αποβήκει στην περαιτέρω σύσφιξη των ειλικρι-
νών σχέσεων Ελλιάδος - Ουκρανίας. Τα λόγια πρέπει να γίνουν απτές απο-
δείξεις”.

Χάρη στις άοκνες προσπάθειες του Δ.Σ. του, υπό την προεδρία του ρέκτη
κ. Γιάννη Πολυχρονόπουλου, το Ελληνο-Ουκρανικό Επιμελητήριο έχει
πραγματοποιήσει πολυσήμαντες εκδόσεις επιφανών Ελληνοουκρανικών Ε-
μπορικοοικονομικών οικογενειών, όπως Μαρασλή, Ροδοκανάκη, Πετροκοκ-
κίνου, Ράλλη, Μαυροκορδάτου κι άλλων.

Πρόσφατα έχει στραφεί και σε λογοτεχνικές, Ελληνοουκρανικές εκδόσεις,
όπως το ανθολόγιο ποιημάτων του Παναγιώτη Τσουτάκου “ΦΩΝΗ ΕΛΠΙΔΑΣ”
(ΓΟΛΟΣ ΗΑΔΝ), η ποιητική συλλογή της Λουντμίλα Σκιρκά “Ελληνικές Ελεγεί-
ες κι άλλα ποιήματα” και “ΓΚΟΛΟΝΤΟΜΟΡ” σ’ ανάμνηση του φρικτού Ουκρα-
νικού Γολγοθά.

Το Ίδρυμα “Αικατερίνη Λασκαρίδη” οργάνωσε με επιτυχία στη μεγάλη αίθου-
σα του ξενοδοχείου “ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ” την Τρίτη 19 Οκτωβρίου 2010
εκδήλωση παρουσίασης του πρόσφατου βιβλίου για την εξωτερική οικονο-
μική πολιτική του σερ Βασιλείου Σπ. Μαρκεζίν. Ομιλητής ο ίδιος ο συγγρα-
φέας καθηγητής, που με την άνεση του λόγου που τον διακρίνει καθήλω-
σε το εκλεκτό, πολυπληθές ακροατήριο.

Η ίδια εκδήλωση, αλλιά μ’ άλλο κοινό, ως επί το πολύ πειραικό, επανελήφθη
τη Δευτέρα 25 Οκτωβρίου 2010 στην αίθουσα Βαρώνου Κίμωνος Ράλλη
του Πειραικού Συνδέσμου, σε συνεργασία με το βιβλιοπωλείο “ΑΙΓΙΣ”.

Εκδήλωση - αφιέρωμα στην ΛΕΛΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ - ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ (1898-
1944) οργάνωσε στον Πολυχώρο “ΑΠΟΛΩΝ” την Παρασκευή 22 Οκτωβρί-
ου 2010 ο Σύνδεσμος Ελλήνων Πολιτών Φίλων και Απόγονων “Λέλα Καρα-
γιάννη Μπουμπουλίνα” με τη συνεργασία της Νομαρχίας Πειραιά.

Η κα Λέλα Καραγιάννη, εγγονή της ηρωίδας, καλωσόρισε τους παρευρε-
θέντες κι αναφέρθηκε στις ηρωϊκές ενέργειες της γιαγιάς της ενώ ο δημο-
σιογράφος κι ιστορικός συγγραφέας κ. Τίτος Αθανασιάδης μίλησε για το
σημαντικό ηρωϊκό έργο της τιμωμένης.

Ακολούθησε μουσικό - ποιητικό αφιέρωμα στην Ηρώδα από την Άννα Μπιθικώτση και τον Σπύρο Δογάνη. Στην αρχή της εκδήλωσης ο Νομάρχης Πειραιώς κ. Γιάννης Μίχας εγκαινίασε το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης της Νομαρχίας Πειραιά, όπου εκτίθενται η πρωτομή κι άλλα ιστορικά στοιχεία σχετικά με την αντιστασιακή δράση της ηρώδας.

Η Λέβα Καραγιάννη εκτελέστηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 1944 στο Χαϊδάρι και μαζί κι επτά (7) γενναίοι πλοηγοί του Πειραιά και συγκεκριμένα οι:

- Πέτρος Ι. Δρακόπουλος, πλοίαρχος Ε.Ν.
- Εμμανουήλ Κ. Κουτσογεωργίου, δικηγόρος
- Αγησίλαος Ι. Λεοντακιανάκος, πλωτάρχης Ε.Ν.
- Γρηγόριος Σ. Μουρμούρης, υποκελευστής Λ.Σ.
- Θεμιστοκλής Γ. Μπαμπούκης, πλωτάρχης Π.Ν.
- Κωνσταντίνος Ν. Τριανταφυλλίδης, εργάτης Ο.Λ.Π.
- Ιωάννης Β. Χούπης, φοιτητής.

"Δύο φιλόσοφοι στα βουνά της Αθηνάς: Άγγελος Τερζάκης και Γιώργος Σαραντάρης" ήταν το θέμα που ανέπτυξε με τη харисματικότητα που τον διακρίνει ο λογοτέχνης κ. Γιώργος Μακαρόνας την 21η Οκτωβρίου 2010 σ' εκδήλωση που οργάνωσε ο Φ.Σ.Π. "ΖΗΝΩΝ" τιμώντας το Έπος του '40.

Αξιόλογη αναδρομική έκθεση έργων ζωγραφικής του Μιχάλη Αβούρη οργανώθηκε στην αίθουσα του Παλαιού Ταχυδρομείου Πειραιά από το Φ.Σ.Π. "ΖΗΝΩΝ" και το "Ινστιτούτο Μελέτης της Τοπικής Ιστορίας και της Ιστορίας των Επιχειρήσεων" από 25 έως 31 Οκτωβρίου 2010.

Η Πρύτανης και πρ. Πρόεδρος του Κέντρου George Pompidou κα Ελένη Γλύκαντζη - Αρβελιέρ τέλεσε τα εγκαίνια της έκθεσης "ΕΙΜΑΡΜΕΝΗ" του CESARE BARRO στο Κέντρο Εφαρμοσμένων Τεχνών Θεάματος και Ακροάματος "ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ" της κ. Είρνης Παππά (Πειραιώς 52, Πειραιάς) την 7η Οκτωβρίου 2010.

Για τον καλλιτέχνη και το έργο του μίλησε η Επιμελήτρια της Εθνικής Πινακοθήκης και Ιστορικής Τέχνης κα Μαριλένα Κασσιμάτη.

Βραδιά Μνήμης στη μνήμη του Ανθρώπου και Διακεκριμένου Λογοτέχνη Χρίστου Αδαμόπουλου οργάνωσε με επιτυχία η Εταιρεία Τεχνών Επιστήμης και Πολιτισμού Κερατσινίου στο Πολιτιστικό Κέντρο "Μελίνα Μερκούρη" στο Κερατσίνι τη Δευτέρα 29 Νοεμβρίου 2010.

Ο θεατράνθρωπος - λογοτέχνης Αλέκος Χρυσόστομιδης απήγγειλε ποίημα στη μνήμη του πολυαγαπημένου φίλου του Χρίστου.

Χαιρετισμό απηύθυνε ο Πρόεδρος του ΟΔΕΓ κ. Παύλος Ρ. Μπαλόγλου που υπογράμμισε τις ιδιαίτερες αρετές του χαρισματικού, ακαταπόνητου πνευματικού δημιουργού κι απήγγειλε ακροστιχίδα του ονοματεπωνύμου του τιμωμένου.

Στη συνέχεια μίλησαν η φιλόλογος κ. Μαρίνα Καραβά - Γαλήνη, πρ. Γεν. Γραμματέας του ΟΔΕΓ Πειραιώς, ο

φιλόλογος κ. Π. Μητροπέτρος, ο φιλόλογος Ηλίας Λάσκαρης από το Δ.Σ. της Πολιτιστικής Εταιρείας Περάματος, ο γεν. γραμματέας του Δήμου Κερατσινίου κ. Ασοδούγος, και ο πρ. Υπουργός και πρ. Δήμαρχος Πειραιώς κ. Ανδρέας Ανδριανόπουλος, συνεργάτης του τιμωμένου που επέδωσε και τιμητική πλάκετα στη σύζυγο του εκλιπόντος.

Μια σοβαρή προσπάθεια ελληνομολδαβικής πολιτιστικής συνεργασίας έγινε από τον γεν. γραμματέα του Ομίλου "Οι φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιώς" κ. Γεράσιμο - Νικόλαο Χρ. Μπουγά την Παρασκευή 19 Νοεμβρίου. Υπεδέχθη τον νέο πρέσβη της Μολδαβίας κ. Μιχαήλ Μπάλαν με τη σύζυγο του κι επισκέφθηκαν το Ναυτικό Μουσείο Πειραιώς, το Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιώς, το Ε.Β.Ε.Π. και το Δήμο Πειραιώς και τέλος παρετέθη γεύμα στον εξώστη του Ναυτικού Ομίλου Ελλιάδος (Ν.Ο.Ε.), όπου παρέκάθισαν, μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος του Ρ.Ο.Π. κ. Δ. Λυδάκης, ο πρόεδρος της Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς κ. Γ. Χατζημανωλάκης, η πρόεδρος του Φ.Π.Σ.Π. "ΖΗΝΩΝ" κα Αγγελική Μπουλιέρη και ο πρόεδρος του ΟΔΕΓ Πειραιώς κ. Παύλος Ρ. Μπαλόγλου.

Ημερίδα με θέμα "Η ακμή της ελληνικής ναυτιλίας τον 18ο και 19ο αιώνα" πραγματοποιήθηκε στη φιλόξενη αίθουσα διαλέξεων του Ναυτικού Μουσείου της Ελλάδος το Σάββατο 27 Νοεμβρίου 2010 στα πλαίσια της συνεργασίας του Ναυτικού Μουσείου της Ελλάδος (Ν.Μ.Ε.) με το τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Μετά από χαιρετισμό της Προέδρου του Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος κας Αναστασίας Αναγνωστοπούλου - Παλούμνη μίλησαν οι:

- Τζερίνα Χαρθαύτη, καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου με θέμα: "η ναυτιλία των Ελλήνων τον 18ο αιώνα".

- Κατερίνα Παπακωνσταντίνου, Λέκτορας Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου με θέμα: "η ναυτιλία του Μεσοπογγίου τον 18ο αιώνα".

- Παναγιώτης Καπετανάκης, Δρ. Ιστορίας Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Ακολούθησε ενδιαφέρουσα συζήτηση με τους εκλεκτούς ακροατές.

Κι οι τέσσερις ομιλητές εντυπωσίασαν το ακροατήριό τους με τα άκρως ενδιαφέροντα συμπεράσματα του εξειδικευμένου ερευνητικού έργου τους για την χαρτογράφηση της ναυτιλίας στα καθοριστικά χρόνια πριν από την Ελληνική Επανάσταση.

Μετά από αρχαιρεσίες επανεξελέγη πανηγυρικά Πρόεδρος η αγαπητή φίλη Αγγελική Μπουλιέρη στο Δ.Σ. του Φυσιοθεραπευτικού, Πολιτιστικού Συνδέσμου Πειραιώς "Ο ΖΗΝΩΝ". Στην εκλεκτή Πρόεδρο και στους άξιους συνεργάτες της το "Πειραικό Ορόσημο" εύχεται κάθε επιτυχία στο πολιτιστικό, πνευματικό κι άλλο έργο τους.

Ε & Άλλα...

ΑΣΥΛΟ ΤΡΙΗΡΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΜΟΥΝΙΧΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

ψιάδης επ' ευκαιρία της κατεδαφίσεως της ιστορικής επαύθειας Κουμουνδούρου ευρέθησαν ίχνη θεμελιώσεως του τεμένους αλλ' όχι ναός.

Αυτό το ιερό αρχαιότατο, σεπτότατο και από τα επισημότερα του Πειραιώς ήταν φυσικό να θεωρείται τόπος ασύλου,

Το ιερό αυτό τέμενος περιβάλλεται σχεδόν από παντού από τη θάλασσα και από την κορυφή του λόφου επισκοπεί την Ακρόπολη, τον Υμηττό, το Σαρωνικό, την Αίγινα τις πειραιϊκές ακτές (Καλλιμάχος 'Υμνος εις Άρτεμιν 259: "πότνια Μουνιχίη λιμενοσκόπε"). Είναι λοιπόν φυσικό να αποτελεί τόπον ασυλίας και καταφυγής των τριηράρχων.

Η ασυλία (α-συλ-ε-ω), η προστασία ενός χώρου από τη σύλληψη ιστορικών συνδέεται με το σεβασμό των ιερών χώρων και με την αναγνώριση της ασυλίας όσων καταφεύγουν σ' αυτούς. Αρχικώς άσυλα ήσαν όλα τα ιερά. Με την επέκταση όμως της εξουσίας της πολιτείας η ασυλία περιορίσθη μόνο σε ωρισμένα από αυτά, Στην Αθήνα τα κυριώτερα άσυλα ήταν ο βωμός του Εήεου και ο βωμός των Δώδεκα Θεών στην Αγορά των Αθηνών, ο βωμός των Ευμενίδων, το ηρώο του Θησέως, και στον Πειραιά το Θησείο του Πειραιώς. Ένα τέτοιο ήταν και το Ιερό της Μουνιχίας Αρτέμιδος, ειδικώς μάλιστα για τους ναυτικούς και δη τριηράρχους.

Υπήρχαν όμως και πανελλήνιως γνωστά άσυλα όπως το Ιερό του Απόλλωνος στη Δήλο.

Η δέσσις ικέτου ως αίτησις παροχής προστασίας ήταν ιερή για τους Έλληνες. Κατά το χρησμό του Μαντείου της Δωδώνης οι ικέτες εθεωρούντο "ιεροί και αγνοί".

Προστάτης των ικετών ήταν ο Ικέσιος Ζευς ο οποίος ελάτρευετο ιδιαίτερω στην Αθήνα όπου ο Σόλων είχε ορίσει ως προστάτες των όρκων τον Ικέσιον, τον Καθάριον και τον Εξακεστήρα, ο οποίος τιμωρούσε τους παραβάτες του δικαίου του ικέτου.

Η απόσπαση ικετών από τους βωμούς εθεωρείτο ανοσιούργημα που προκαλούσε άγος στην πολιτεία, Το Κυλώνειον ά-

Σ

το πανάρχαιον ιερό της Μουνιχίας που έδωσε το όνομά της στον ανοιξιάτικο αττικό μήνα Μουνιχιώνα, οπότε ετελούντο τα Μουνίχια με πομπές, ναυτικούς αγώνες και νυκτερινή λαμπαδηφορία, (αφιππολαμπάς) ελάτρευετο η Μουνιχία Άρτεμις, σεληνιακή θεότης.

Το όνομα της Μουνιχία · Μούνιχος έχει σχέση με τη σελήνη, το αρχαίο της όνομα μήνη, (εξού το αγγλικό moon) τον μήνα (μην, μηνός) και γράφεται ορθώς με ιώτα,

Λανθασμένα λοιπόν στην αρχαιότητα, γράφεται με ύψιλον Μουνυχία, θεωρούμενο ότι προέρχεται δήθεν από τη σύνθεση των λέξεων μόνος-μόνους+όνυξ.

Το ιερό τέμενος της θεάς κείμενο στο ακρωτήριο Κουμουνδούρου της Καστέλλας απέναντι από τη Σταλίδα (νησάκι του Κουμουνδούρου) είναι υψηλό, απότομο, δυσπρόσιτο περιβαλλόμενο από τις τρεις πλευρές από τη θάλασσα και προστάτευαν από τους νοτιοδυτικούς ανέμους το λιμάνισκο της Μουνιχίας (Τουρκολήμανο-Μικρολήμανο), Προς βορράν στο μόνο μέρος που η χερσόνησος είναι προσιτή από την ξηρά ανευρέθησαν τα θεμέλια οχυρώσεως με στρογγυλό πύργο, καταχωμένα από το κτήριο του Ναυτικού Ομίλου Ελλάδος (Ν.Ο.Ε.) που τώρα καταλαμβάνει την περιοχή. Κατά τις πρόχειρες σωστικές ανασκαφές που διενήργησε ο Ι. Θρε-

γος που προσεκήληθ από την απόσπαση των οπαδών του Κύβηλος από το βωμό της Αθηνάς στην Ακρόπολη, το επλήρωσεν ακριβά η μεγάλη και πανίσχυρη οικογένεια των Αθκμαιωνιδών που αναγκάσθηκε σε εξορία από την Αθήνα.

Στη Σπάρτη για ν' αποφύγουν παρόμοιον άγος εσφράγισαν το Ναό της Χαηκισίκου Αθηνάς όπου είχε καταφύγει ο διωκόμενος νικητής των Πλαταιών βασιλεύς της Σπάρτης Πausανίας που τον άφησαν να πεθάνη εξ αστίας,

Ο ικέτης για να επιτύχει άσυλλον και προστασίαν ετήρει ορισμένο τυπικόν.

Κρατούσε την "ικετηρίαν" δηλαδή ράβδον, κηάδον ελαίας περιεστεμένον με έριον (μαήλι) η οποία απετέλει σύμβολον ικεσίας και την κατέθετε στο βωμό ή τη θύρα του χώρου.

Ο Δημοσθένης στον "Περί του στεφάνου" λόγον (107) αναφέρει "ούχ ικετηρίαν έθηκε τριήραρχος ουδείς πώποτ' ως αδικούμενος παρ' υμίν, ουκ εν Μουνιχία εκαθέζετο", αναφερόμενος στον τρόπο παροχής ασύλου στους τριηράρχους από το ιερό της Μουνιχίας Αρτέμιδος. Και ο Λυσίας κάνει μνεία ασυλίας "Επί του βωμού Μουνιχίαν".

Υπήρχαν και άλλιοι τρόποι ικεσίας όπως αυτός που ίσχυε στους Μοήσοσους της Ηπείρου και ιστορεί ο Πλούταρχος ότι χρησιμοποίησε ο Θεμιστοκλής εναγκαλισθείς τον υιό του βασιλέως Αδμήτου και καταφυγών στο βωμό της οικίας του.

Με την επικράτηση του Χριστιανισμού άηλαξε η θεώρηση του θεσμού της Ασυλίας. Κατά το Κανονικό Δίκαιο η ασυλία δεν αποτελεί συνέχεια του αρχαίου Ελληνικού και Ρωμαϊκού Δικαίου.

Το χριστιανικό δίκαιο της ασυλίας ανεπτύχθη αυτοτελώς από τις επισκοπικές υπέρ καταδίκων ή υποδίκων επεμβάσεις και παρεμβάσεις προς τους κοσμικούς άρχοντες.

Έτσι ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός θεωρούσε μέγιστην αρετή την μέριμνα υπέρ των καταδίκων.

Ο Αυγουστίνος παρενέβη με θέρμη υπέρ της μετατροπής σε κάθειρξη της επιβληθείσης σε αιρετικούς θανατικής ποινής.

Ο Αμβρόσιος θεωρούσε όπως και ο ίδιος έπραττε την υπέρ καταδικασθέν-

των παρέμβαση, ως ένα των πρώτων καθηκόντων του επισκόπου.

Ο Βασίλειος ο Μέγας παρενέβαινε όχι μόνο προς αποτροπήν θανατικής ποινής αλλ' ακόμα και καθείρξεως.

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος εξαίρει τον εκκλησιαστικό δικαστή που επιδιώκει την παύση της αμαρτίας και τον διαχωρίζει από τον κοσμικό δικαστή που αποβλέπει στην επιβολή ποινής.

Η πρώτη πάντως νομοθετική αναγνώριση του δικαίου της ασυλίας έγινε το 400 μ.Χ. υπό των αυτοκρατόρων Αρκαδίου και Ονωρίου με την έκδοση διατάξεως περί παραχωρήσεως ασυλίας στους υποδίκους και καταδίκους.

Τόποι ασυλίας ήσαν οι ναοί και οι εκκλησίες μονών και κοιμητηρίων, ενίοτε και τα μοναστήρια.

Δικαίωμα ασυλίας απολαύουν όλοι οι χριστιανοί οι διαπράξαντες αξιόποινα αδικήματα με ορισμένες ενίοτε εξαιρέσεις (αρπαγή παρθένου, μοιχεία, φόνος και συνωμοσία κατά βασιλέως και οι οφειλέτες αστικών χρεών).

Από τον 18ο αιώνα με πρώτο το Μεγ. Φρειδερίκο της Πρωσίας (διάταγμα 7- 2-1743) τα ευρωπαϊκά κράτη άρχισαν να καταργούν το δίκαιο της ασυλίας όπως είχε διαμορφωθεί από το Κανονικό Δίκαιο και τον 19ο αιώνα κατηργήθη από όλα τα ευρωπαϊκά κράτη για λόγους δημοσίας ασφαλείας.

Το αυτό ισχύει σήμερα και για την Ελλάδα. Η διάταξη του νόμου (άρθρ. 278 Κ.Ποιν.Δικ.) ότι: "Σύλληψη δεν μπορεί να γίνει α) όσο διαρκεί η ιερουργία σε οίκημα που προορίζεται για τη θεία λατρεία, β) τη νύχτα σε ιδιωτική κατοικία...", δεν ταυτίζεται με το δίκαιο της ασυλίας αλλ' έχει σχέση με το σεβασμό της ιερότητας των ναών και της ιδιωτικής κατοικίας.

Στο σύγχρονο δίκαιο σήμερα η ασυλία είναι νομικός θεσμός συνταγματικώς κατοχυρωμένος. Έχομε το οικογενειακό άσυλο, το Πανεπιστημιακό άσυλο για την προστασία της ελευθέρας διακινήσεως ιδεών. Επίσης έχομε τη βουλευτική ασυλία, την ασυλία ξένων πολεμικών πλοίων, την παροχή ασύλου των διωκόμενων για πολιτικούς λόγους αλλοδαπών κ.λ.π. Είναι δε θεσμός του εσωτερικού αλλ' και του Διεθνούς Δικαίου.

DONALD M. NICOL:

“Ο Αθάνατος Αυτοκράτορας”

Η ζωή και ο θρύλος του
Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου
EUROBOOKS 2010, σελ. 194

Η προσωπικότητα του τελευταίου αυτοκράτορα της πάσαι ποτέ κραταιάς Βυζαντινής Αυτοκρατορίας Κωνσταντίνου ΙΑ΄ του Παλαιολόγου έχει καταστεί μια θρυλική μορφή. Έχει συνδεθεί με την πτώση της Βασιλίδας των Πόλεων, την Κωνσταντίνου Πόλη, και με τον διακαή πόθο όλων των, μετά την Άλωση, Ελλήνων που εκφράζεται με το “Πάλη με χρόνια με καιρούς πάλη δικιά μας θάνατι”.

Με ιστορική μεθοδολογία ο επίλεκτος συγγραφέας - ιστορικός κ. Donald M. Nicol, καθηγητής της Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας, Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, από το 1970 έως το 1988, και Διευθυντής της Γενναδείου Βιβλιοθήκης Αθηνών από το 1988 έως το 1992, σκιαγραφεί την προσωπικότητα του θρυλικού αυτοκράτορα Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου (1405-1453) που συνέδεσε το όνομά του με την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Η μετάφραση του έργου έγινε από τον Δημήτριο Β. Σταυρόπουλο και την έκδοση επιμελήθηκε ο Χρήστος Π. Μπαλολόγλου.

ΓΙΑΝΝΗ Ε. ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΑΚΗ

**“Ο Πειραιάς και η ιστορική
διαδρομή του (2.600 π.Χ. - 2009 μ.Χ.)**
Πειραιάς 2009, σελ. 208

Η ενασχόληση με την ιστορία, και μάλιστα του γενέθλιου τόπου σου, είναι προσπάθεια επίπονη που προϋποθέτει ιστορική μεθοδικότητα και αμεροληψία.

Ο Γιάννης Χατζημανωλάκης αποδεικνύει με το πολυσέλιδο πόνημά του, ότι είναι ένας αμερόληπτος ιστορικός

ερευνητής και μεθοδικός εραμιστής της πολυσήμαντης ιστορίας του γενέθλιου τόπου του.

Γεννημένος στον πολυαγαπημένο Πειραιά του, με έντονη πειραϊκή συνείδηση, πάμπολλα πειραϊκά βιώματα και ευρύτητα πνεύματος είναι ο πλέον κατάλληλος πειραιοδίφης, ιστορικός.

Το νέο πνευματικό πόνημα του φίλου Γιάννη Χατζημανωλάκη είναι μια συνθετική, επιστημονική εργασία που καλύπτει κι αποκαλύπτει όλη τη διαδρομή της μακράς ιστορίας της γενέθλιας πόλης του, από τους προϊστορικούς, ιστορικούς, παλαιότερους και νεώτερους χρόνους, την ίδρυση του νεώτερου Δήμου Πειραιώς, έως τη σημερινή χρονική περίοδο. Καθαίσθητα επιμελημένη, πολυτελής έκδοση, αποτελεί μια λαμπρή προβολή της πολυπαθούς πόλεώς μας.

Εμπλουτισμένο με σπάνιο, πλούσιο φωτογραφικό κι αρχειακό, πολύτιμο υλικό το βιβλίο του Γιάννη Χατζημανωλάκη είναι ένα αξιόπαινο πόνημα που χαιρέται κάθε Πειραιώτης και Πειραιολάτρης.

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ

Έκδοση ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ

ΣΤ. ΚΑΡΑΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ,

Πειραιάς 2010, σελ. 448

Μια πολυτελής, πολυσέλιδη, καθαίσθητα επιμελημένη έκδοση αποτελεί το ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ που εξέδωσε η εφημερίδα “ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ” του επίλεκτου εκδότη - δημοσιογράφου κ. Σταύρου Καραμπερόπουλου.

Με πρότυπο τα μέχρι τώρα εκλεκτά Πειραϊκά Λευκώματα, έρχεται να καλύψει ένα κενό στη σύγχρονη πολιτιστική πραγματικότητα της πόλεως του Πειραιώς.

Τα θέματα, πολυποικίλα και ως επί το πλείστον, πρωτότυπα, καλύπτουν όλους τους τομείς της πολύχρονης, πολυσήμαντης πειραϊκής ιστορίας.

Η προσπάθεια άξια πολλών επαίνων και το αποτέλεσμα είναι μια πρωτότυπη, επίλεκτη συλλεκτική έκδοση που όλοι εύχονται να συνεχισθεί κάθε χρόνο. Ο Πειραιάς το έχει ανάγκη κι όλοι οι ενδιαφερόμενοι για την ιστορία και δράση του, το θέλουν.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΔΩΡΕΑ ΤΟΥ Κ. ΜΙΧΑΛΗ ΒΛΑΜΟΥ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ο κ. Μιχάλης Βλάμος διακεκριμένος δικηγόρος μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου "Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου, Αρχαιολογικών χώρων και Μνημείων Πειραιά" και συνεργάτης του Περιοδικού "Πειραιϊκό Ορόσημο" δώρισε, ύστερα από απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, 19 αρχαία αντικείμενα, σημαντικής αρχαιολογικής και καλλιτεχνικής αξίας.

Συγκεκριμένα μεταβίβασε δωρεάν με την απόφαση αρ. Πρωτ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΔΜΕΕΠ/Γ2/Φ25/59076/1524 τα εξής αντικείμενα:

- 12 πήλινα ανάγλυφα πηλακίδια των κλασικών χρόνων
- θραύσμα επιτύμβιας στήλης των κλασικών χρόνων
- τμήμα επιτύμβιας στήλης των πρώιμων ελληνιστικών χρόνων
- χάλκινο σείστρο της ύστερης αρχαιότητας.
- χάλκινος χαλινός της Υστεροελληνικής III περιόδου
- χάλκινο είδωλο γυμνού νέου
- θραύσμα από επιγραφή σε χάλκινο έλασμα των πρώιμων κλασικών χρόνων.
- οστέινο πηλακίδιο με ανάγλυφη παράσταση νέου των υστερων ρωμαϊκών χρόνων.

Τέτοιες πρωτοβουλίες που εμπλουτίζουν κι ενισχύουν το Μουσείο μας, είναι αξιέπαινες και αξίζουν συγχαρητηρίων.

Οστέινο πηλακίδιο με ανάγλυφη παράσταση νέου των υστερων ρωμαϊκών χρόνων

Χάλκινος χαλινός της Υστεροελληνικής III περιόδου.

Χάλκινο σείστρο της ύστερης αρχαιότητας.

ΠΑΥΛΟΥ Ρ. ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ

Προέδρου του Ομίλου Πειραιώς για τη Διάδοση
της Ελληνικής Γλώσσας και Γεν. Γραμματέως
Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς

Ιστορία των λέξεων

Το πρόθεμα **καρά** σημαίνει στην τουρκική μαύρο.

Έτσι έχουμε Καραγκιόζης = Μαυρομάτης, Καραπιπέρ = μαύρο πιπέρι, Καράς = Μαύρος κι άλλες.

Αλλιά κάθε αρχή έχει και τις εξαιρέσεις της προς επαλήθευσή της.

Το **καρά**, ενίοτε, επιτείνει την έννοια της **λέξεως**, όπως:

καραμπουζουκλής, καραμπουμπούνας, καράβλαχος, καρακεχαγιάς (αρχιεπίσκοπος) κι άλλες. Στις περιπτώσεις αυτές το **καρά** προέρχεται από το ελληνικό **κάργα**.

Ακόμα κι η λέξη **καραμπογιά** που μπορεί να σημαίνει και μαύρη μπογιά, στις περισσότερες περιπτώσεις όμως, χρησιμοποιείται με την έννοια της υπερβολικής μπογιάς, του υπερφυσικού μακιγιάζ.

Ο **καραλέων** δεν είναι το μαύρο **λιοντάρι**, δεν υπάρχει τέτοιο, αλλιά το **αυθεντικό**, **γνήσιο** **λιοντάρι**. Έτσι κι ο **καραμπογιάς** (**μπογιάς**: ταύρος, επιβήτωρ) δεν είναι **μαύρος** ταύρος, αλλιά ο **πολύ**, ο **veritable** ταύρος. Ομοίως ο **καράογλου** ή **καρά ογέλ**, ή **καραογλάν** δεν είναι ο **μαύρος** γυιός, αλλιά ο **γνήσιος** γυιός, ή το πραγματικό αγόρι.

Ομοίως ο **Καρατάσος**, ο **Καρανικόλης**, ο **Καραγιάννης**, ο **Καρακώστας** είναι οι **αυθεντικοί**, οι **γνήσιοι**. Άλλωστε σε κοινωνίες κλειστές, που υπήρχαν **πολλοί** με το ίδιο όνομα, **ξενόφερτοι** και **ψυχοπαίδια** και **παραπαίδια** και **παρατσούκλια** ο **καρά** + ... σημαίνει τον **αυθεντικό**, **γνήσιο**.

Ομοίως και στην ελληνική γλώσσα έχουμε το **καραδοκώ** που επιτείνει την έννοια του **δοκώ**.

Ακόμα και στην αρμενική το όνομα **Καραμπέτ** που σημαίνει **Πρόδρομος**, όχι όμως με τη σημασία του **προβαδίζοντος**, αλλιά ως **kara** (**πολύ**) + **avet** (**ευαγγέλιο**, **μήνυμα**). Είναι δηλαδή ο **φέρων** το **μέγα** **μήνυμα** της **ελευσέως** του **Χριστού**.

Εν τέλει...

Εν τέλει... νικητής των δημοτικών εκλογών και στον Πειραιά ήταν η αποχή, η οποία μαζί με τις λευκές ψήφους συγκέντρωσε 57,11%, τον πρώτο γύρο και 69,75 στο δεύτερο. Αποστασιοποίηση, που αντανακλά την αδιαφορία έως α-κόμη και την οργή του απογοητευμέ-νου κόσμου.

Εν τέλει... οι Πειραιώτες επέλεξαν ως

Δήμαρχο τον πρώην βουλευτή και υφυπουργό Εθνικής Άμυνας κ. Βασίλη Μιχαηλίδη, στον οποίο ευχόμαστε κάθε επιτυχία στο δύσκολο και πολυσχιδές έργο που αναλαμβάνει.

Ο Πειραιάς μας έχει ανάγκη μιας καλύτερης τύχης.

Εν τέλει... ο φιλήσυχος Πειραιάς δεν μπόρεσε να αποφύγει το αντάρτικο των πόλεων. Έτσι, μετά τις πρόσφατες συλλήψεις έξι ατόμων που φέρονται να εμπλέκονται σε τρομοκρατικές ενέργειες, εντοπίστηκε στην πόλη, από την Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία, κρησφύγετο (γιάφκα) στην οδό Πραξιτέλους. Αυτό μας έλειπε τώρα...

Εν τέλει... η μοίρα δεν κάνει διακρίσεις. Ο αιφνίδιος θάνατος της Μαρίας Τσάκου έπληξε βάνουσα την οικογένεια του καπετάν Παναγιώτη και βύθισε σε θλίψη την ελληνική εφοπλιστική οικογένεια. Για μια ακόμη φορά επιβεβαιώνεται το ψήγμα της λαϊκής σοφίας: "Ο πλούτος δεν φέρνει μόνος του την ευτυχία".

Εν τέλει... όταν η ιδιωτική πρωτοβουλία αποφασίζει να "ταχθεί" στην ανάδειξη των αξιών που κληροδότησε ο ελληνικός πολιτισμός στην παγκόσμια κοινότητα, το αποτέλεσμα παρουσίσεως της

κληρονομιάς μας προβάλλει ως μοναδικό. Όπως μοναδικός είναι και ο 12ος στη σειρά τόμος με τίτλο: "Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών", που εκδόθηκε από το Ίδρυμα Ι. Λάτση και έρχεται να

προστεθεί στην πολύτιμη σειρά "Οι Κύκλοι των Μουσείων". Ο αφιερωματικός αυτός τόμος προβάλλει μέσα από τις 400 σελίδες του και τις 617 φωτογραφίες την ιστορική και καλλιτεχνική πορεία της Βοιωτίας διαμέσου των χιλιετηρίδων.

Εν τέλει... η "πελταειακή σχέση" φαίνεται ότι δημιουργεί αγαστή σύμπτωση και συνεργασία μεταξύ της μέχρι σήμερα Πλειοψηφίας και της Μείζονας Αντιπολίτευσης (σε λίγες ημέρες, οι ρόλοι θα αντιστραφούν) στο Δήμο μας. Γιατί δεν εξηγείται αλλιώς η ασμένους απόφασή τους να εγκρίνουν "τοπική ανάπτυξη στην πηλατεία Κοραή", επ' ωφελεία γνωστού επιχειρηματία. Δυστυχώς, αυτά και άλλα οδήγησαν τον Πειραιά μας σε αυτήν την κατάντια και ανυποληψία.

Εν τέλει... ο μήνας Δεκέμβριος είναι ο θρησκευτικός μήνας του Επίνειου. Ο Άγιος Νικόλαος, ο προστάτης των θαλασσιών και ο Άγιος Σπυρίδων, ο προ-

στάτης του Πειραιά, γιορτάστηκαν με ξεχωριστή λαμπρότητα και με θρησκευτική κατανύξη παρουσία επισήμων και πλήθους κόσμου.

Εν τέλει... οι Τουρκικές αρχές προχωρούν στην καταστροφή της αρχαίας πό-

λης των Αθηναίων, που αποτέλεσε θεραπευτικό κέντρο των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, παρά την καθολική αντίθεση της επιστημονικής κοινότητας της Τουρκίας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ελλήνων βουλευτών και πολιτών. Ήδη η αρχαία πόλη θάφτηκε από τόνους άμμου. Η ολοκλήρωση της καταστροφής θα γίνει με την κατασκευή φράγματος, όπου οι Αθηναίοι θα βυθιστούν σε βάθος 30 μέτρων. Τέλειο έγκλημα μεθύμα τον πολιτισμό και την αρχαιολογική κληρονομιά.

Υπενθυμίζεται ότι οι Αθηναίοι ανακαλύφθηκαν πριν 12 χρόνια και βρίσκονται σε απόσταση 18 χιλιομέτρων από την Πέργαμο.

Εν τέλει... το

πεπρωμένο φυγείν αδύνατον. Ο "ποιητής της αρχαιολογίας" Γιάννης Σακελληράκης δεν υπάρχει πια. Έφυγε νωρίς αφήνοντας όμως πίσω του

ένα πλούσιο ανασκαφικό και συγγραφικό-επιστημονικό έργο. Σε συνεργασία με τη σύζυγο του Έφη Σαπουνά-Σακελληράκη εργάστηκαν υποδειγματικά για να αναδείξουν το Μινωικό ανάκτορο των Αρχανών της Κρήτης. Έφεραν στο φως, σε μεγάλο υψόμετρο στον Ψηλορείτη, τη Μινωική πόλη Ζώμινθο, όπως και στα Κύθηρα εντόπισαν ασύλητο Μινωικό ιερό κορυφής. Δίδαξε στα Πανεπιστήμια της Αθήνας, του Αμβούργου και της Χαϊδελβέργης. Τιμήθηκε με πολλά βραβεία. Υπήρξε Διευθυντής του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου καθώς και Υποδιευθυντής του Αρχαιολογικού Μουσείου Αθηνών.

